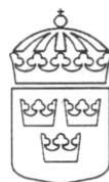

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1990/91:AU12 Arbetslivsfrågor

1990/91
AU12

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande olika arbetslivsfrågor med utgångspunkt i årets budgetproposition, bilaga 12 (arbetsmarknadsdepartementet) och däröver avgivna motioner. Inledningsvis behandlas arbetarskyddsverkets och arbetsmiljöinstitutets anslag för nästa budgetår och därefter åtgärder för att främja sysselsättning för arbetshandikappade, såsom yrkesinriktad rehabilitering, lönebidrag och den skyddade verksamheten vid Stiftelsen Samhalls företag.

Arbetarskyddsverket m.m.

Utskottet biträder regeringens framställning om att kostnaderna för den föreslagna resursförstärkningen inom arbetarskyddsverket bör ske genom en omfördelning av arbetarskyddsavgiften. Moderata samlingspartiet reserverar sig för att verket helt bör finansieras genom arbetarskyddsavgiften. Förslaget i budgetpropositionen om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter tillstyrks av utskottet. Regeringens förslag till anslag till arbetarskyddsverket godtas av utskottet, medan vänsterpartiet reserverar sig för ytterligare medelspåslag. Vidare har moderata samlingspartiet och vänsterpartiet andra uppfattningar än utskottet vad gäller budgetmedel till arbetsmiljöinstitutet.

Lönebidrag

Lönebidragen är numera ett viktigt instrument för att främja sysselsättning åt arbetshandikappade. Den nuvarande bidragskonstruktionen innebär subventioner på upp till 100 eller 90 % av lönekostnaderna om det gäller anställningar hos staten resp. s.k. allmännyttiga organisationer. Subventionsgraden är lägre hos kommuner, landsting och de privata företagen.

Såsom förutskickades i förra årets riksdagsbehandling av lönebidragen har regeringen nu lagt fram förslag om att ersätta nuvarande bestämmelser om skilda bidragsnivåer för olika arbetsgivarkategorier. I stället införs ett system med flexibla lönebidrag. Sådana bidrag har de senaste åren prövats på försök i viss utsträckning. Den nya ordningen innebär att bidragen skall fastställas med hänsyn uteslutande till den

sökandes behov och förutsättningar beträffande arbetsförmåga och graden av funktionsnedsättning och således inte av arbetsgivarens ekonomiska möjligheter att svara för lönekostnaderna.

Regeringsförslagen biträds av utskottet, som i sammanhanget understrekar att de nya reglerna inte får tillämpas på ett sådant sätt att anställningstryggheten riskeras för de handikappade som i dag har en lönebidragsanställning.

Bidragsförändringarna befaras i en rad motioner och i ett yttrande från kulturutskottet medföra problem för bl.a. kulturinstitutionerna, som har många lönebidragsanställda knutna till sin verksamhet. Uppstår oönskade effekter för dessa institutioner förutsätter utskottet att regeringen vidtar erforderliga åtgärder med hänsyn till den fortsatta verksamheten. M, fp, c och mp anser i en reservation att utskottets uppfattning skall delges regeringen i ett uttalande från riksdagens sida.

Kostnaderna för lönebidragen har varit spridda på flera anslag och avses i enlighet med regeringens förslag fr.o.m. nästa budgetår bli sammanförda under ett nytt reservationsanslag, Särskilda åtgärder för arbetshandikappade, på 5 416 milj.kr. Moderaterna reserverar sig för en anslagsminskning med 473 milj.kr. och centern för en anslagsökning med 100 milj.kr.

När det gäller *yrkesinriktad rehabilitering* tillstyrker utskottet en medelsanvisning med sammanlagt 1 205 milj.kr.

Samhall

Vad slutligen gäller den skyddade verksamheten inom Samhall tillstyrks regeringens förslag av utskottet med reservation från moderata samlingspartiet och folkpartiet liberalerna i fråga om inbyggda verkständer. Vad gäller sysselsättningsvolym och medelstildelning reserverar sig folkpartiet och centern.

Till vissa förslag i budgetpropositionen om disposition av medel ur *arbetslivsfonden* och om *arbetshjälpmedel* återkommer utskottet i ett senare sammanhang.

Propositionen

I proposition 1990/91:100 bilaga 12 föreslår regeringen under punkterna

C 1. (s. 101—105)

1. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

2. att riksdagen godkänner den i propositionen föreslagna överföringen från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel,

3. att riksdagen till Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 362 443 000 kr.

C 2. (s. 105—108)

1. att riksdagen godkänner den föreslagna överföringen från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel,

2. att riksdagen till Arbetsmiljöinstitutet för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 94 192 000 kr.

C 3. (s. 108)

att riksdagen till Arbetsmiljöinstitutet: Anskaffning av vetenskaplig apparatur för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 4 637 000 kr.

C 4. (s. 108—111)

att riksdagen till Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1991/92 anvisar ett ramanslag på 753 153 000 kr.

C 5. (s. 111—112)

att riksdagen till Yrkesinriktad rehabilitering: Utbildningsbidrag för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 452 230 000 kr.

C 6. (s. 112—113)

att riksdagen till Yrkesinriktad rehabilitering: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

C 7. (s. 113—121)

2. att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om ändrade regler för lönebidrag (avsnitt 2.3),

3. att riksdagen till Särskilda åtgärder för arbetshandikappade för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 5 416 489 000 kr.

C 8. (s. 121—128)

1. att riksdagen till driften för Samhallsgruppens verksamhet under budgetåret 1991/92 anslår medel motsvarande 110,6 % av lönesumman för arbetstagare i skyddat arbete (inkl. lönebikostnader) upp till högst 31 450 000 arbetstimmar (avsnitt 2.1),

2. att riksdagen medger regeringen att få besluta om att öka antalet bidragsberättigade arbetstimmar med högst 1,5 % under budgetåret 1991/92 (avsnitt 2.1),

3. att riksdagen medger att regeringen får besluta om ett särskilt kapitaltillskott som motsvarar kompensation för ökad skattebelastning (avsnitt 2.1),

4. att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Samhall för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 4 557 000 000 kr.

Propositionens lagförslag återfinns i *bilaga 1* till detta betänkande.

Motionerna

1990/91:AU12

1990/91:A202 av Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om platser med lönebidrag hos ideella organisationer.

1990/91:A206 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen till Arbetskyddsstyrelsen för budgetåret 1991/92 anslår 3 milj.kr. utöver regeringens förslag för inrättande av nya tjänster och utvecklandet av ISA-systemet,

3. att riksdagen till Arbetsmiljöinstitutet för budgetåret 1991/92 anslår 4 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit till de ändamål som anges i motionen.

1990/91:A207 av Ove Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av främjandelagen och vad i övrigt anförts i motionen om de arbetshandikappades villkor i arbetslivet.

1990/91:A212 av Sigge Godin (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Härnösands lämplighet för lokalisering av arbetsmarknadsinstitut inom hörsel- och synverksamheterna.

1990/91:A213 av Alexander Chrisopoulos m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen beslutar att statliga och allmännyttiga kulturinstitutioner undantas från de av regeringen föreslagna förändringarna av lönebidraget i enlighet med vad som anförts i motionen.

1990/91:A217 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om analys och förslag till lösning av för kulturinstitutionerna uppkommande problem vid införande av ett flexibelt lönebidrag.

1990/91:A220 av Lars Svensson och Ingegerd Sahlström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av de nyinrättade yrkesinspektörstjänsterna.

1990/91:A222 av Ragnhild Pohanka och Anita Stenberg (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid handikappanpassning nya rön inom tekniken tas till vara kontinuerligt och i övrigt vad som i motionen anförts om handikappanpassning på arbetsplatser.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:So257.

1990/91:A228 av Jarl Lander m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sanktionsbestämmelserna i främjandelagen.

1990/91:A229 av Reynoldh Furustrand m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lönebidragens betydelse för viktiga samhällsuppgifters fortlevnad och utveckling.

1990/91:A233 av Ingegerd Wärnersson och Maja Bäckström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsinstitutet med särskilda resurser för rörelsehindrade i Vejbystrand.

1990/91:AU12

1990/91:A237 av Marianne Jönsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappades tillgång till arbetsmarknaden.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:So283.

1990/91:A238 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lönebidragsanställda inom kultursektorn.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Kr288.

1990/91:A239 av Eva Goës m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda åtgärder för dyslektiker i arbetslivet.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Ub814.

1990/91:A240 av Kenth Skårvik och Lars Leijonborg (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förändrad företagsform för Samhall från stiftelse till aktiebolag i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande AMS förslag om ett övertagande av Samhalls anslag,

3. att riksdagen beslutar att verksamheten inom Samhall skall utökas med 400 arbetstillfällen för arbetshandikappade utöver regeringens förslag för 1991/92 och för detta ändamål anslår 50 000 000 kr.

1990/91:A242 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lönebidrag för förtidspensionerade,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att arbetsförmedlingarna skall ges ett uppföljningsansvar för de handikappade ungdomar som nyligen avslutat någon utbildning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten för handikappade att dela på en anställning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergången till flexibla lönebidrag,

5. att riksdagen till Bidrag till stiftelsen Samhall för budgetåret 1991/92 anvisar 50 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 4 607 000 000 kr.,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inbyggda verkstäder,

1990/91:A243 av Nils-Olof Gustafsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lönebidragsanställda hos allmännyttiga organisationer.

1990/91:A244 av Anita Stenberg m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inrätta ett speciellt statsbidrag till kommuner och landsting.

1990/91:AU12

1990/91:A245 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den av arbetsmarknadsutskottet och regeringen beställda utvärderingen bör slutföras och remissbehandlas innan riksdagen föreläggs förslag till beslut avseende lönebidrag.

1990/91:A249 av Elving Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om effekterna av ändrade villkor för lönebidragsanställningar.

1990/91:A254 av Sylvia Pettersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsekvenserna för vissa arbetsgivare vid en övergång till flexibla lönebidrag.

1990/91:A258 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lönebidragsfrågor för folkrörelse- och kultursektorn.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Kr333.

1990/91:A261 av Marianne Samuelsson (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den hos AMS beställda utvärderingen bör slutföras och remissbehandlas innan riksdagen föreläggs förslag till beslut avseende lönebidrag.

1990/91:A262 av Margareta Gard (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om konsekvenserna för kulturinstitutionerna vid en förändring av reglerna för lönebidragsanställda,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inga förändringar av de lönebidragsanställdas villkor bör genomföras förrän utredningen är klar.

1990/91:A263 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en samhällsekonomisk studie kring effekterna av en arbetsgaranti för arbetshandikappade i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändrade regler för introduktionsbidrag,

3. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av vilka effekter större flexibilitet i lönebidragssystemet för arbetshandikappade får för kultursektorn och de ideella organisationerna,

4. att riksdagen till C 7. Särskilda åtgärder för arbetshandikappade för budgetåret 1991/92 anvisar 100 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 5 516 489 000 kr.

1990/91:A264 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att för Samhalls verksamhet för 1991/92 skall gälla en ram för antalet arbetstimmar för arbetshandikappade anställda om 32 350 000 timmar,

2. att riksdagen till C 8. Bidrag till stiftelsen Samhall för budgetåret 1991/92 anvisar 100 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 4 657 000 000 kr.

1990/91:A265 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen beslutar att arbetsmiljöinstitutets verksamhet i fortsättningen skall finansieras genom beslut av arbetsmiljöfonden i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar att kostnader för arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen helt skall finansieras genom bidrag till staten av influtna arbetarskyddsavgifter i enlighet med vad som anförts i motionen.

1990/91:A266 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om verksamheten vid Samhall,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strukturstöd för byggnadsarbetare.

1990/91:A267 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen bifaller regeringens förslag (delvis, se även 1990/91:AU11) till lag om ändring i 4 kap. 8 § lagen (1981:691) om socialavgifter, med ändringen att femte stycket skall lyda:

4. utbildningsbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering enligt förordningen (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Arbetsmiljöinstitutet för budgetåret 1991/92 anvisa ett förslagsanslag av 94 192 000 kr.,

8. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Arbetsmiljöinstitutet: Anskaffning av vetenskaplig apparatur för budgetåret 1991/92 anvisa ett reservationsanslag av 4 637 000 kr.,

9. att riksdagen till Särskilda åtgärder för arbetshandikappade för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag av 4 943 489 000 kr.,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare.

1990/91:A273 av Jan Hyttring och Stina Gustavsson (c) vari yrkas att riksdagen med avslag på proposition 1990/91:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande förslag till ändrade regler för lönebidrag.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Kr356.

1990/91:A499 av Marianne Andersson i Vårgårda och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar om ett med 100 milj.kr. ökat anslag till Samhall varav 5 milj.kr. bör tillfalla Älvsborg län,

1990/91:AU12

5. att riksdagen beslutar om ett med 100 milj.kr. förhöjt anslag till lönebidrag varav 5 milj.kr. bör fördelas till Älvsborgs län.

Yttrande

I ärendet har yttrande inhämtats från kulturutskottet. Yttrandet, 1990/91:KrU5y, fogas till betänkandet som bilaga 2.

Utskottet

Arbeterskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen

1989/90	Utgift	332 421 000
1990/91	Anslag	318 703 000
1991/92	Prop.	362 443 000

Regeringens beräkning av det under punkt C 1 (s. 101—105) begärda anslaget framgår av följande sammanställning.

	1990/91	Beräknad ändring 1991/92 Föredraganden
S:a kostnader	347 853 000	+ 52 840 000
Avgår inkomster av avgiftsbelagd verksamhet	29 150 000	+ 9 100 000
Nettoutgift = anslag	318 703 000 (1)	+ 43 740 000 (2)

(1) Varav 5 900 000 kr. utgör engångsbelopp för förstärkning av arbetet med anmälningar i ISA, kostnader för vissa ADB-investeringar och medel för yrkesinspektionens 100-årsjubileum.

(2) Varav 2 500 000 kr. utgör engångsbelopp.

I propositionen erinras dels om de nya effektivitetskraven som ställs på arbetskyddsverket, dels att regeringen inom kort kommer att presentera en proposition på arbetsmiljöområdet med förslag att arbetskyddsstyrelsen och framför allt yrkesinspektionen får utvidgade och förändrade uppgifter.

Regeringens anslagsberäkning innebär att en resursförstärkning sker genom att anslaget tillförs medel motsvarande kostnaderna för 50 yrkesinspektörer jämte vissa kringkostnader. Anslagsökningen bör ske genom en omfördelning av *arbeterskyddsavgiften*, vilket förutsätter ändringar i 4 kap. 8 § lagen (1981:691) om socialavgifter. För närvarande förs 8,7 % av de influtna arbetskyddsavgifterna till staten som

bidrag till kostnader för arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet. Denna procentandel föreslås i propositionen öka till 9,7 %.

Moderata samlingspartiet anför i kommittémotion A265 att det är rimligt att hela kostnaden för arbetarskyddsverket belastar arbetarskyddsavgiften.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att arbetsgivarbidraget till arbetarskyddet (arbetarskyddsavgiften) redan från början planerades innefatta "ett visst bidrag till statens kostnader för arbetarskyddsstyrelsens, yrkesinspektionens och arbetsmedicinska institutets verksamhet, varigenom den fortsatta utbyggnaden av denna verksamhet underlättas" (prop. 1971:22, Sfu 17, rskr. 108). Att — såsom moderata samlingspartiet tycks mena — låta medelstillsdelningen till arbetarskyddsverket variera årsvis i förhållande till influtna arbetarskyddsavgifter anser utskottet vara olämpligt. Enligt utskottets mening är regeringens förslag till finansiering väl avvägt, och utskottet avstyrker därför motion A265 i denna del. I enlighet därmed bör den i propositionen föreslagna nya lydelsen av 4 kap. 8 § i lagen (1981:691) om socialavgifter antas av riksdagen. Regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter återfinns i bilaga 1 till betänkandet.

Utskottet har tidigare i sak behandlat vissa ändringar i *användningen av arbetsmarknadsavgiften* (se AU11). Dessa ändringar motsvaras i propositionen av förslag till ny lydelse i 4 kap. 7 § lagen om socialavgifter. Med hänsyn till utskottets tidigare ställningstagande bör regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter i denna del antas av riksdagen. Det av moderata samlingspartiet i motion A267 framlagda förslaget till lydelse av motsvarande paragraf avstyrks därmed. Utskottet har noterat att moderata samlingspartiets yrkande avser 4 kap. 7 § ehuru texten i yrkandet av misstag pekar på 4 kap. 8 §.

Inte heller mot *lagförslagets återstående delar* har utskottet något att invända.

Vidare föreslås i propositionen att medel för arbetarskyddsstyrelsens ADB-investeringar, motsvarande 2,5 milj.kr. för budgetåret 1991/92, finansieras genom överföring av medel från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel. Totalt föreslås en medelstillsdelning på 362,4 milj.kr. till arbetarskyddsverket.

Vänsterpartiet yrkar i motion A206 att riksdagen anslår 3 milj.kr. utöver vad regeringen begärt till arbetarskyddsstyrelsen. Beloppet skall användas för utveckling av ISA-systemet samt inrättande av nya tjänster.

I motion A220 yrkar Lars Svensson och Ingegerd Sahlström (båda s) att de nyinrättade yrkesinspektörstjänsterna fördelas på ett sådant sätt att Göteborgs yrkesinspektionsdistrikt får utökade resurser och Halland får bättre bevakning och service.

Utskottet gör följande bedömning. Arbetarskyddsstyrelsen har under de senaste budgetåren fått extra medel för att bearbeta anmälningarna till ISA-systemet. I årets budgetproposition föreslås 2,5 milj.kr. för ADB-investeringar avseende ISA/SARA-systemet, ett datoriserat diariesystem m.m. Därutöver föreslås en resursförstärkning motsvarande

kostnaderna för 50 yrkesinspektörer. Utskottet anser att regeringens bedömning av medelsbehovet är väl avvägt. Beträffande resursernas fördelning inom arbetarskyddsverket är det verket självt som beslutar. Utskottet kan i detta sammanhang informera om att arbetarskyddsstyrelsen i en gradvis process decentraliserar budgetansvaret till de olika yrkesinspektionsdistrikten. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag i fråga om medelstildelning och överföring från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel. Vidare avstyrker utskottet de i sammanhanget behandlade motionerna A206 (v) i aktuell del samt A220 (s).

Arbetsmiljöinstitutet

1989/90	Utgift	89 270 000
1990/91	Anslag	85 539 000
1991/92	Prop.	94 192 000

Regeringen föreslår under punkt C 2 (s. 105—108) att riksdagen

1. godkänner föreslagen överföring från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel,
2. till Arbetsmiljöinstitutet för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 94 192 000 kr.

Enligt propositionen bör de tre prioriterade forskningsområdena, nämligen sjukvårdens arbetsmiljö, arbetsmiljön för ungdomar resp. för äldre, prioriteras även under nästa budgetår. Mot denna bakgrund föreslås att ytterligare 1,6 milj.kr. tillförs för dessa forskningsområden. Till arbetsmiljöinstitutet hör hybrid-DNA-delegationen. Regeringen tillsatte i juli 1990 en parlamentarisk beredning om genteknikens användning. Förutom lagstiftningsfrågor m.m. skall beredningen också ta ställning till hybrid-DNA-delegationens arbetsuppgifter och organisatoriska ställning. För delegationen föreslås i propositionen ett medelstillskott på 200 000 kr. för framför allt administrativ hjälp. Den ökade medelstildelningen, totalt 1,8 milj.kr., bör enligt propositionen finansieras från fonden för arbetsmiljöförbättringar. Medelsöverföringen tillstyrks av utskottet.

Moderata samlingspartiet anser i kommittémotion A265 att arbetsmiljöinstitutet bör ha en annan finansieringsstruktur. Enligt motionärernas mening är det i samband med den initierade förändringen av arbetsmiljöfondens uppgifter (prop. 1990/91:69) också naturligt att fonden övertar hela ansvaret för arbetsmiljöinstitutet. Fonden kan sedan fördela medel för arbetsmiljöforskningen dels mellan forskare vid universitet och högskolor, dels till arbetsmiljöinstitutet. Detta yrkande följs upp i kommittémotion A267 (m), där motionärerna anför att något budgetanslag inte är erforderligt och yrkar avslag på regeringens förslag till medelsanvisning.

Vänsterpartiet föreslår i motion A206 ytterligare resurser för arbetsmiljöinstitutets utbildning av företagsläkare m.fl., informationsinsatser samt hybrid-DNA-delegationens verksamhet. 4 milj.kr. beräknar vänsterpartiet utöver regeringens förslag.

Utskottet vill erinra om att i dess betänkande AU16 behandlas regeringens proposition 1990/91:69 om arbetslivsforskningens organisation m.m. Vad gäller arbetsmiljöinstitutet konstateras i proposition 69 att institutets forskning finansieras av medel dels från arbetsmiljöfonden, dels från statsbudgeten, dels från externa projektmedel. Totalt omfattar institutets budget ca 170 milj.kr./år. Någon ändring i finansieringsstrukturen för institutet föreslås inte i proposition 69. Utskottet uttalar i sitt betänkande AU16 att det är tillfredsställande att arbetsmiljöfondens ansvar för arbetslivsforskningen markeras och preciseras. Utskottet har inte ändrat uppfattning på denna punkt och avvisar därför moderata samlingspartiets förslag vad gäller finansieringsstrukturen för arbetsmiljöinstitutet. De båda yrkandena i motionerna A265 och A267 avstyrks därmed. Vad gäller vänsterpartiets förslag i fråga om medelstilldelning anser utskottet att utredningsresultaten av den beredning som skall se över hybrid-DNA-delegationens arbetsuppgifter och organisation bör föreligga innan några större förändringar kan komma i fråga. Arbetet i beredningen bör slutföras före utgången av mars 1992. Motion A206 bör därför avslås av riksdagen i denna del. Vad regeringen anfört och föreslagit godtar således utskottet.

Arbetsmiljöinstitutet: Anskaffning av vetenskaplig apparatur

1989/90	Utgift	3 196 000	Reservation	1 253 000
1990/91	Anslag	4 282 000		
1991/92	Prop.	4 637 000		

Regeringen föreslår under punkt C 3 (s. 108) att riksdagen till Arbetsmiljöinstitutet: Anskaffning av vetenskaplig apparatur för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 4 637 000 kr.

Moderata samlingspartiet yrkar i sin kommittémotion A267 avslag på propositionens förslag till medelsanvisning till arbetsmiljöinstitutets anskaffning av apparatur i konsekvens med den ovan redovisade moderata uppfattningen om finansieringen av arbetsmiljöinstitutet.

Som ovan framgått är utskottet av annan mening. Motion A267 avstyrks således i denna del, och regeringens förslag tillstyrks av utskottet.

Arbetshandikappade: Allmänna frågor

Elver Jonsson m.fl. (fp) framhåller i kommittémotion A242 den betydelse övergången från skola till arbetsliv har för handikappade ungdomar. Samarbetet mellan arbetsförmedlingarna och skolans syofunktionärer bör förbättras och ett särskilt ansvar åläggas arbetsförmedlingarna att följa upp de handikappade ungdomar som avslutat sina studier.

Vidare påpekar motionärerna att själva handikappet i vissa fall medför att handikappade periodvis har en hög frånvaro. Ett sätt att lösa det problemet, fortsätter motionärerna, vore att pröva möjligheten att låta två eller flera handikappade dela på en heltidstjänst.

Motionärerna yrkar att regeringen skall delges vad de anför.

Vad först gäller frågan om arbetsförmedlingarnas uppföljningsansvar för handikappade ungdomar erinrar utskottet om projektet Arbete åt unga handikappade. Det inleddes budgetåret 1986/87 och är fr.o.m. innevarande budgetår en permanent del av verksamheten vid arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstitutet. Verksamheten är inriktad på såväl unga förtidspensionerade som handikappade skolungdomar. När det gäller skolungdomarna avser insatserna just att utveckla formerna för en tidig samverkan mellan arbetsförmedling och skola och att få till stånd planering och förberedelse för ungdomarnas inträde i arbetslivet. En kortfattad redovisning för projektet och hittills uppnådda resultat lämnas av arbetsmarknadsministern i årets budgetproposition (s. 109—110).

Vad sedan beträffar motionens förslag om försök med att låta två eller flera handikappade dela på en heltidsbefattning utgår utskottet från att sådana arrangemang genomförs i de fall de visar sig praktiskt möjliga att genomföra. När det är fråga om anställningar med lönebidrag vill utskottet peka på att arbetsförmedlingarna utnyttjar deltid och längre sjukfrånvaro för att sysselsätta fler handikappade än det finns antal heltidsplatser för, vilket i praktiken är en befattningsdelning i enlighet med motionens intentioner.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte är påkallat för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motion A242, som alltså avstyrks i föreliggande delar.

Börje Hörnlund m.fl. (c) förordar i motion A263 att det görs en *samhällsekonomisk studie av effekterna av en arbetsgaranti för handikappade*. Motionärerna anger som sin uppfattning att om alla handikappade som vill ha arbete också får arbete på den öppna marknaden eller inom den skyddade sektorn så får man stora samhällsekonomiska vinster i form av minskade pensionskostnader och minskad belastning på sjukförsäkringen. Den föreslagna översynen bör få parlamentarisk förankring.

Vidare föreslår Marianne Jönsson m.fl. (c) i motion A237 att riksdagen skall uttala sig om åtgärder för att underlätta handikappades tillgång till arbetsmarknaden. Motionärerna behandlar särskilt frågan om unga handikappades övergång från skola till arbetsliv och framhåller att förtidspension inte bör få beviljas förrän försök till rehabilitering har genomförts och utvärderats.

När det först gäller yrkandet i motion A263 ifrågasätter utskottet om det finns något behov av ytterligare samhällsekonomiska studier av effekter av rehabiliteringsinsatser utöver de studier som redan föreligger, se härom 1989/90:AU12 s. 9. Väsentligare är att den arbetslinje som har gammal hävd inom arbetsmarknadspolitiken också har fastställts som princip inom socialförsäkringssystemet. De första stegen för att förverkliga principen inom detta system togs förra året med de

beslut riksdagen fattade med anledning av proposition 1989/90:62 om insatser för aktiv rehabilitering och arbetslivsfondens verksamhet, m.m. och däröver avgivna motioner. Förslag till nya åtgärder är att vänta med anledning av den proposition om arbetsmiljö och rehabilitering som regeringen väntas avge inom kort. Utskottet anser därför att det inte är motiverat för riksdagen att ta initiativ till fortsatta samhälls-ekonomiska studier i den ordning som föreslås i motion A263.

Vad sedan angår den i motion A237 aktualiserade frågan om unga handikappades övergång från skola till arbetsliv hänvisar utskottet till vad ovan anförts med anledning av motsvarande synpunkter i fp-motionen A242. Utskottet erinrar här på nytt om att efter det tidigare försöksprojektet Arbete åt unga handikappade är det nu ett permanent uppdrag för arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsinstitutet att i samverkan med skolan underlätta handikappade skolungdomars inträde i arbetslivet och förebygga utslagning.

Med stöd av det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A237 och A263.

I motion A222 begär Ragnhild Pohanka och Anita Stenberg (båda mp) ett tillkännagivande till regeringen av vad som i motionen anförts om *handikappanpassning på arbetsplatserna* med tillvaratagande av nya tekniska rön, förkortad arbetstid, texttelefon för gravt hörselskadade m.m.

Såsom utskottet anförde förra året med anledning av ett liknande motionsyrkande stämmer de inslag i en handikappolitik som förespråkas av motionärerna väl överens med den politik på området som sedan länge är etablerad i vårt samhälle. Därför påkallar motionen inte något särskilt uttalande från riksdagens sida utan avstyrks med det nu anförda.

Eva Goës m.fl. (mp) föreslår i motion A239 att regeringen ges till känna vad de anför om behovet av *åtgärder för dyslektiker i arbetslivet*. Motionärerna påpekar att många dyslektiker i arbetslivet har stora problem med datoriseringen i företagen. Det behövs särskilda åtgärder för att hindra att de slås ut ut arbetslivet. Datorer kan, tillägger motionärerna, om de används på rätt sätt vara till stor hjälp för den som har läs- och skrivsvårigheter.

Stigande kompetenskrav i arbetslivet bl.a. på grund av den utbredda användningen av datorteknik är ett allvarligt problem för arbetstagare med läs- och skrivsvårigheter. Utskottet är emellertid inte berett att på grundval av motionen föreslå initiativ till särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser vid sidan av den reguljära åtgärdsramen. Det kan tilläggas att utskottet i det samtidigt avgivna betänkandet 1990/91:AU11 behandlar en fråga om utbildningsbidrag till deltagare i kurser för vuxna med läs- och skrivsvårigheter med anledning av en annan mp-motion. Med hänvisning till utskottets ställningstaganden i det sammanhanget och till vad här anförts avstyrker utskottet ett riksdagsuttalande med anledning av motion A239.

1989/90	Utgift 627 838 000	Reservation 60 667 000
1990/91	Anslag 690 125 000	
1991/92	Prop. 753 153 000	

Från anslaget betalas anordnande och drift av arbetsmarknadsinstitutet (Ami) samt utveckling, forskning och personalutveckling inom den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Anslag till yrkesinriktad rehabilitering har hittills anvisats i statsbudgeten som reservationsanslag. Regeringen föreslår under den förevarande anslagspunkten, C 4 (s. 108—111), att anslaget för nästa budgetår anvisas som ramanslag. Förslaget biträds av utskottet, som också godtar anslagsuppräknningen med 63 milj.kr.

Sigge Godin (fp) förespråkar i motion A212 att ett *arbetsmarknadsinstitut för hörsel- och synskadade förläggs till Härnösand*. Ingegerd Wärnersson och Maja Bäckström (båda s) yrkar i motion A233 att riksdagen skall uttala sig mot att resurserna vid *arbetsmarknadsinstitutet i Vejbystrand* splittras vid en förestående omorganisation av institut med särskilda resurser för bl.a. rörelsehandikappade.

Som erinras om i de båda motionerna har inom arbetsmarknadsverket gjorts en översyn av Ami-S, dvs. arbetsmarknadsinstitut med särskilda resurser för vissa handikappgrupper. Efter översynen har regeringen underställt ett förslag till omorganisation. Förslaget är på remiss hos bl.a. handikapporganisationerna. Med hänvisning härtill och till att det får anses ankomma på regeringen och arbetsmarknadsmyndigheterna att bestämma om regional organisation och lokalisering av arbetsmarknadsinstitutet avstyrker utskottet motionerna A212 och A233.

Yrkesinriktad rehabilitering: Utbildningsbidrag

1989/90	Utgift 368 050 000 (1)
1990/91	Anslag 413 313 000 (1)
1991/91	Prop. 452 230 000

(1) Utgifter och anslag ingår i anslaget B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för resp. budgetår.

Regeringen föreslår under denna anslagspunkt (C 5 s. 111—112) att kostnaderna för utbildningsbidrag till inskrivna sökande vid arbetsmarknadsinstitutet i fortsättningen skall betalas från ett nytt förslagsanslag med ovan angivna benämning. Bidragskostnaderna liksom kostnaderna för utbildningsbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning har under senare år täckts från anslaget B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag.

Av skäl som redovisats i betänkande 1990/91:AU11 har regeringen föreslagit att utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning i fortsättningen skall betalas från ett nytt anslag till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Som en följd av detta förslag förordar regeringen att kostnaderna för utbildningsbidrag till inskrivna vid arbetsmarknadsinstitutet

redovisas under och betalas från ett separat anslag. Utskottet har ingen invändning häremot eller mot regeringens beräkning av medelsbehovet för det nya anslaget.

1990/91:AU12

Yrkesinriktad rehabilitering: Uppdragsverksamhet

1990/91 Anslag 1 000
1991/92 Prop. 1 000

I enlighet med regeringens förslag under punkt C 6 (s. 112—113) bör riksdagen för det aktuella ändamålet anvisa ett formellt belopp på 1 000 kr.

Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

1989/90 Utgift 4 814 251 000 (1) Reservation 371 607 000
1990/91 Anslag 4 900 125 000 (1)
1991/91 Prop. 5 416 489 000

(1) I utgifter och anslag ingår medel från nedannämnda anslag.

Innevarande budgetår anvisas medel till stödåtgärder för arbetshandikappade — förutom under anslagen till Yrkesinriktad rehabilitering och Bidrag till Stiftelsen Samhall — under följande tre anslag:

- C 6. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning (avser kostnader för lönebidrag samt för arbetshjälpmedel för handikappade och näringshjälp). Belopp innevarande budgetår: 4 156 125 000 kr.
- C 7. Lönebidrag för förtidspensionerade. Belopp innevarande budgetår: 288 000 000 kr.
- C 8. Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare. Belopp innevarande budgetår: 363 000 000 kr.

Regeringen föreslår att dessa tre anslag nästa budgetår slås samman till ett nytt gemensamt anslag med benämningen Särskilda åtgärder för arbetshandikappade. I anslaget skall också ingå medel för fortsatt strukturstöd för byggarbetsmarknaden, dvs. det statliga stödet till Galaxen AB för rehabilitering av byggnadsarbetare. Medel för det ändamålet har hittills anvisats under anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder, som i övrigt är avsett för beredskapsarbeten, rekryteringsstöd m.m.

De nuvarande anslagen C 6, C 7 och C 8 samt strukturstödet för byggarbetsmarknaden används till den helt övervägande delen för att finansiera olika former av lönesubventioner. Undantaget är det belopp under anslaget C 6 som används för bidrag till arbetshjälpmedel och näringshjälp. Utskottet instämmer i att det kan vara en lämplig ordning att anvisa medel för dessa ändamål under ett gemensamt anslag. Till frågorna om anslagskaraktär m.m. återkommer utskottet i det avslutande avsnittet om Medelsanvisning.

Regeringen beräknar under denna post ett belopp om 109 milj.kr., en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 75 milj.kr. Minskningen betingas av att regeringen anser att arbetsmarknadsverket i fortsättningen inte skall lämna bidrag till åtgärder för arbetshandikappade som redan har en anställning. Regeringen avser att återkomma till riksdagen om denna ersättningsfråga. Det belopp som anges i propositionen gäller således bidrag till arbetsplatsanpassningar och arbetshjälpmedel i samband med att arbetslösa handikappade bereds anställning samt näringshjälp.

Regeringsförslaget beträffande arbetshjälpmedel för arbetshandikappade som har en anställning har mött invändningar eller avslagsyrkanden i fem motioner (s, m, fp, v resp. mp). Av en i februari offentliggjord lagrådsremiss framgår att regeringen i likhet med rehabiliteringsberedningen anser att bidragsgivningen i fortsättningen skall hanteras av försäkringskassorna och finansieras via sjukförsäkringen.

Utskottet tar mot denna bakgrund inte här ställning till vare sig regeringens förslag i budgetpropositionen eller till de motionsyrkanden detta förslag har föranlett. Till dessa frågor avser utskottet att återkomma vid behandlingen av den proposition regeringen har aviserat om arbetsmiljö och rehabilitering. I avvaktan på dessa fortsatta överväganden godtar utskottet regeringens beräkning av medelsbehovet för arbetshjälpmedel och näringshjälp men vill samtidigt peka på att förutsättningarna för denna beräkning kan ändras vid den kommande sakprövningen av organisationen för och finansieringen av arbetshjälpmedel för anställda arbetshandikappade.

Anställning med lönebidrag

Regler och omfattning

Anställning med lönebidrag skall dels göra det lättare för den handikappade att få arbete, dels kompensera arbetsgivaren för de merutgifter som det innebär att ha en anställd med nedsatt arbetsförmåga. Utskottet redovisar inledningsvis i detta avsnitt de regler för anställning med lönebidrag som för närvarande gäller.

Anställning med lönebidrag budgetåret 1990/91

Introduktionsbidrag

Enskilda företag, affärsdrivande verk, kommuner och landsting. Även statliga myndigheter m.fl. kan få introduktionsbidrag om anställning därefter kan beredas utan lönebidrag.

90 % av lönekostnaden i 960 timmar. Ram om högst 2,7 miljoner årsarbetstimmar eller 3 000 platser.

Lönebidrag

Statliga myndigheter och allmänna försäkringskassor m.fl.

100 % av lönekostnaden, ingen tidsgräns.
Ram om högst 5 792 platser.

Allmännyttiga organisationer	90 % av lönekostnaden, ingen tidsgräns. Ram om högst 15 100 platser.
Andra arbetsgivare	50 % av lönekostnaden i 2 år 25 % i ytterligare 2 år 25 % vid eventuell förlängning Ingen ram fastställd.
Särskilt lönebidrag	90 % av lönekostnaden första året 50 % under andra, tredje och fjärde året 25 eller 50 % vid eventuell förlängning Ram om 4 200 platser samt 300 platser för gravt handikappade ungdomar och ytterligare platser i Malmöregionen.

Innevarande budgetår görs i tolv län fortsatta försök med s.k. flexibla lönebidrag, varjämte sådana bidrag får lämnas i hela landet för gravt handikappade ungdomar under 25 år.

Propositionen

I propositionen föreslås att nuvarande bestämmelser om olika bidragsnivåer för skilda kategorier arbetsgivare upphävs och ersätts med ett system med flexibla lönebidrag. Detta system förutsätter att bidragsnivån fastställs med hänsyn till den sökandes behov och förutsättningar beträffande arbetsförmåga och graden av funktionsnedsättning och skall således inte bestämmas av arbetsgivarens ekonomiska möjligheter att svara för lönekostnaderna.

Lönebidrag skall kunna lämnas med upp till 100 % av lönekostnaden för den arbetshandikappade. Lönebidragsbesluten bör avse en begränsad tid, högst fyra år, och regelbundet omprövas. I sammanhanget återger arbetsmarknadsministern med instämmande för egen del ett uttalande av AMS att avsikten är att ompröva bidraget efter ett år och vid förlängning av bidragsperioden minst vartannat år.

Med nuvarande regler får bidragsgrundande lön räknad för månad inte överstiga 40 % av basbeloppet inom den allmänna försäkringen. Denna regel föreslås slopad och bli ersatt av föreskrifter om bidragsgrundande lönekostnader som utfärdas av regeringen.

För närvarande gäller begränsningar av antalet lönebidragsplatser med höga bidrag (gäller bl.a. lönebidragsanställningar hos staten och allmännyttiga organisationer). Dessa volymbegränsningar föreslås avskaffade som en följd av att bidragsgivningen i fortsättningen är avsedd att finansieras från ett reservationsanslag. Hittills har bidragskostnaderna bekostats från ett förslagsanslag. Detta innebär att bidragsgivningens omfattning räknat i antal individer i fortsättningen bestäms av statmakternas medelstilldelning men också av arbetsförmedlingens och arbetsmarknadsinstitutens förmåga att förhandla om bidragsnivån.

Det nya flexibla lönebidraget förutsätts kunna gälla såväl kortare introduktions- eller provanställningstid som längre anställningsperioder. På grund härav behövs inte längre ett särskilt introduktionsbidrag.

I propositionen framhålls att ett system med flexibla lönebidrag medför att arbetsgivare som i dag får höga lönesubventioner på sikt måste räkna med ett genomsnittligt lägre lönebidrag. I anslutning härtill anför arbetsmarknadsministern i propositionen (s. 119):

Ibland förs fram en oro för att ett flexibelt lönebidrag skulle medföra att de, som nu är anställda hos myndigheter och organisationer med en hög subventionsnivå, riskerar att förlora sina arbeten, därför att arbetsgivarna inte kan betala en större del av lönekostnaden än de gör i dag. För egen del utgår jag från att arbetsförmedlingarna kommer att agera på ett sådant sätt att enskilda människor inte skall behöva råka illa ut. Förmedlingarna har alla förutsättningar att bedöma de arbetsmarknadsmässiga konsekvenserna för de berörda anställda, när de tar upp överläggningar om flexibla lönebidrag.

För bidragsgivningen beräknas i propositionen ett belopp om 4 462 milj.kr.

Motionerna

I det följande redovisas först 14 motioner, i vilka yrkas antingen *uppskov med eller undantag från bidragsreformen* i avvaktan på att konsekvenserna för reformen utreds när det gäller kulturinstitutioner och allmännyttiga organisationer eller i vart fall att sådana konsekvensanalyser kommer till stånd även om reformen nu genomförs. Dessa motioner redovisas nedan partivis. Därefter återges några motioner som berör andra lönebidragsfrågor.

s-motioner

Reynoldh Furustrand m.fl. (s) pekar i motion A229 på att en alltför snabb ändring av bidragssystemet kan få svåra konsekvenser såväl för de anställda som för vitala samhällsfunktioner och vill att riksdagen skall ge regeringen till känna lönebidragens betydelse för viktiga samhällsuppgifters fortlevnad och utveckling.

Nils-Olof Gustafsson m.fl. (s) yrkar i motion A243 ett tillkännagivande om lönebidrag för anställda hos allmännyttiga organisationer med framhållande av att förändringar i lönebidragssystemet inte får betyda sämre villkor för de lönebidragsanställda.

Sylvia Pettersson m.fl. (s) efterlyser i motion A254 en analys av konsekvenserna av en övergång till flexibla lönebidrag för myndigheter, institutioner och ideella organisationer med stor andel lönebidragsanställda.

Ingrid Sundberg m.fl. (m) yrkar i motion A217 på en analys av konsekvenserna för kulturinstitutionerna och på att riksdagen skall uppdraga åt regeringen att till nästa budgetårs budgetproposition lägga fram förslag som gör "att inte verksamheten vid våra arkiv på sikt närmast halveras och museer och bibliotek drabbas av oöverkomliga svårigheter".

Även Margareta Gard (m) begär i motion A262 en utredning om konsekvenserna för kulturinstitutionerna och yrkar därutöver att inga förändringar av de lönebidragsanställdas villkor genomförs förrän utredningen är klar.

fp-motioner

Folkpartiet liberalerna yrkar i partimotionen A238 — samtidigt som motionärerna i övrigt välkomnar regeringsförslagen — ett tillkännagivande till regeringen av innebörd att övergången till flexibla lönebidrag bör anstå tills man utrett frågan hur negativa effekter för kultursektorn, särskilt museer och arkiv, kan undvikas.

Elver Jonsson m.fl. (fp) uttalar sig i kommittémotionen A242 för en varsam tillämpning vid varje beslut om en förändrad bidragsnivå, så att lönebidragsanställda inte riskerar att förlora sina anställningar. Vidare anser motionärerna att bidragsnivån bör kunna justeras inte bara nedåt utan även uppåt i de fall de anställdas arbetsförmåga försämras under anställningstidens gång.

c-motioner

Börje Hörnlund m.fl. (c) föreslår i motion A263 en utredning av effekterna för kultursektorn och de ideella organisationerna av en större flexibilitet i lönebidragssystemet. Innan en sådan utredning gjorts bör inte reglerna ändras, dock att det bör finnas ett utrymme för ett flexibelt system för den privata sektorn och för statliga myndigheter exkl. kultursektorn.

Liknande yrkanden om uppskov med bidragsförändringen framställs vidare i motionerna A245 av Karin Israelsson (c), A249 av Elving Andersson (c), A258 av Jan Hyttring m.fl. (c) och A273 av Jan Hyttring och Stina Gustavsson (båda c).

v-motion

Alexander Chrisopoulos m.fl. (v) yrkar i motion A213 att riksdagen skall besluta att statliga och allmännyttiga kulturinstitutioner undantas från de föreslagna förändringarna av lönebidraget tills staten har funnit former för att ekonomiskt kompensera institutionerna för bortfallet av lönebidragen.

Marianne Samuelsson (mp) framhåller i motion A261 betydelsen av att konsekvenserna av bidragsförändringen får en ordentlig genomgång och yrkar att den utvärdering som AMS och statskontoret förutsatts utföra skall få slutföras och remissbehandlas före ett beslut i bidragsfrågan.

Återstående motioner tar upp några *andra frågor om lönebidragen*.

Anita Stenberg m.fl. (mp) förordar i motion A244 ett speciellt statsbidrag till kommuner och landsting för att täcka dessa huvudmäns väntade ökade kostnader för stöd till handikapporganisationerna på grund av det förändrade lönebidragssystemet. Motionärerna åsyftar att kompletterande kommunala bidrag ofta ges ideella organisationer vid sidan av det statliga lönebidraget om 90 %.

Kjell-Arne Welin (fp) föreslår i motion A202 en kraftig ökning av antalet lönebidragsplatser hos de allmännyttiga organisationerna.

Börje Hörnlund m.fl. (c) föreslår i motion A263 att begränsningen av antalet platser med introduktionsbidrag slopas.

Yttrande av kulturutskottet

I yttrandet, 1990/91:KrU5y, anförs bl.a. följande.

Kulturutskottet måste — i ett läge då de ekonomiska påfrestningarna på kultursektorn är mycket stora — konstatera att det finns stor risk för att följderna av en övergång till flexibla lönebidrag kan bli dels att kulturinstitutioner måste begränsa sin verksamhet, dels att arbetshandikappade med adekvat utbildning eller som eljest är lämpade för visst arbete på en kulturinstitution inte kommer att kunna få denna anställning. Om inte ytterligare resurser tillförs kulturinstitutionerna kommer den samverkan mellan kultursektorn och arbetsmarknadssektorn som till ömsesidig båtnad ägt rum under en följd av år att starkt begränsas.

Utskottet medger att det varken är möjligt eller lämpligt att på längre sikt lösa kulturinstitutionernas resursbehov genom lönebidragsanställningar. Då det gäller olika samhälleliga insatser måste det emellertid göras en helhetsbedömning med beaktande av att förändringar inom en sektor kan få negativa konsekvenser för en annan.

Arbetsmarknadsutskottet visade förra året stor förståelse för de problem som kunde uppstå för kulturinstitutionerna vid en övergång till flexibla lönebidrag och uttalade att det borde ske närmare överväganden om effekterna för bl.a. kultursektorn vid riksdagens ställningstagande till regeringsförslag på området.

Kulturutskottet tvingas konstatera att det inte har framlagts någon redovisning som kan anses uppfylla ens lågt ställda krav på konsekvenserna av flexibla lönebidrag för kultursektorn, den sektor som oomtvistligt är mest berörd av omläggningen av bidragssystemet. Detta är inte acceptabelt. Utskottet anser på grund härav att beslut i frågan om flexibla lönebidrag på kultursektorn inte bör fattas förrän den förut-

skickade analysen föreligger. Utan en sådan analys är det inte möjligt för kulturutskottet — och inte heller för regeringen — att bedöma var de mest angelägna förstärkningsbehoven finns.

Oavsett om arbetsmarknadsutskottet biträder vad utskottet anfört om uppskov med ikraftträdande av de nya reglerna är det av stor vikt att det skapas övergångsregler som innebär att det inte sker någon förändring i fråga om lönebidragsnivån för dem som vid ikraftträdandet är anställda vid kulturinstitutionerna liksom vid de allmännyttiga organisationerna.

I övrigt torde få hänvisas till kulturutskottets yttrande som i sin helhet fogats till detta betänkande som bilaga 2.

Utskottets överväganden

Lönebidragen har utvecklats till ett betydelsefullt instrument för att främja sysselsättningen för arbetshandikappade. År 1960 sysselsattes ca 1 500 personer och tio år senare knappt 10 000 personer (varav flertalet i s.k. arkivarbete). I dag sysselsätts i runt tal 55 000 personer eller drygt 1 % av arbetskraften i landet med stöd av lönebidragen. De statliga bidragskostnaderna har ökat från 10 milj.kr. budgetåret 1960/61 och 165 milj.kr. budgetåret 1970/71 till beräknat drygt 4 miljarder kronor innevarande budgetår. Det var alltså under 1970- och 1980-talen som lönebidragen utvecklades till dagens arbetsmarknadspolitiska instrument med etappvisa bidragsförstärkningar åren 1972, 1976, 1979 och 1984.

Som framgår av den tidigare redovisningen för de regler som gäller för lönebidragen varierar lönesubventionerna från 25 till 100 % av de totala lönekostnaderna för de handikappade. En självklar grund för differentieringen är att ett svårare handikapp med lägre arbetskapacitet som följd skall leda till högre bidrag. Denna princip gäller för bidragen till enskilda företag och till kommuner och landsting men gäller inte när staten eller allmännyttiga organisationer är arbetsgivare. Dessa huvudmän, som sysselsätter ungefär hälften av de lönebidragsanställda, får schablonmässigt bidrag med 100 resp. 90 % av lönekostnaderna. Det har visserligen varit meningen att endast svårt handikappade med långvarigt behov av lönebidragsanställning skall anvisas platser hos staten eller allmännyttiga organisationer, men detta har inte uppnåtts i någon större utsträckning. Vid sidan av en differentiering av bidragen efter handikappens svårighetsgrad har man alltså en faktisk differentiering efter arbetsgivarkategori.

Att bidragsgivningen på detta sätt utgår från två skilda principer har sin grund i att nuvarande bidragsregler i stort sett bevarat grunddragen i tidigare stödformer. När lönebidragen infördes år 1980 (prop. 1978/79:78, AU20, rskr. 186) ersatte de stödformerna arkivarbete och halvskyddad sysselsättning. Arkivarbetet tillkom redan under 1930-talet som hjälp åt arbetslösa kontorister och användes under krigsåren för att ge sysselsättning åt flyktingar. Efter hand utvecklades arkivarbetet alltmer som stödform för arbetshandikappade. Arkivarbete förekom

framför allt hos staten och allmännyttiga organisationer. Bidraget var 100 % av lönekostnaden. År 1979 var 16 000 personer sysselsatta i arkivarbete, varav ungefär hälften hos allmännyttiga organisationer.

Den halvskyddade sysselsättningen tillkom under 1950-talet och var inriktad på att ge sysselsättning åt handikappade personer i det enskilda näringslivet. Stödformen spelade då liksom under 1960-talet en blygsam roll som sysselsättningsåtgärd. Efter kraftiga bidragsförbättringar under 1970-talet fick den halvskyddade sysselsättningen större betydelse och omfattade år 1979 ca 13 000 personer.

Under 1980-talets senare del började alltmer ifrågasättas om inte stelhetererna i nuvarande system borde ersättas av flexibla lönebidrag som mer deciderat än för närvarande låter bidragsnivåerna anpassas till den enskilde handikappades arbetsförmåga och hjälpbehov. Det kan påpekas att de bidragsförändringar som gjordes år 1984 syftade till att göra bidragen mer flexibla. Redan året därpå väcktes dock en motion (c) med uttryckligt krav på flexibla lönebidrag, och i en annan motion (m) skisserades ett system med bidrag som skulle kunna justeras både uppåt och nedåt med hänsyn till handikappets svårighetsgrad. Under åren därefter har regelmässigt väckts motioner om flexibla lönebidrag.

I samband med anslagsframställningen för budgetåret 1987/88 föreslog AMS en begränsad försöksverksamhet med flexibla lönebidrag, och budgetåret 1988/89 inleddes sådana försök i Kronobergs och Kopparbergs län. Försöken har utvidgats så att de innevarande budgetår omfattar tolv län och dessutom gravt handikappade ungdomar under 25 år i hela landet.

Vid förra årets riksdagsbehandling av lönebidragsfrågorna förutskickades av såväl regeringen som utskottet att regeringen påföljande år skulle presentera riksdagen förslag om övergång till flexibla lönebidrag fr.o.m. budgetåret 1991/92. Utskottet var på denna punkt inte enigt. Moderaterna reserverade sig för att man omgående skulle införa flexibla lönebidrag enligt en modell de skisserade i reservationen. Folkpartiet och centern med anslutning från miljöpartiet de gröna förordade att den då pågående försöksverksamheten skulle vidgas att omfatta hela landet såsom AMS föreslagit i sin anslagsframställning.

Det är mot den ovan tecknade bakgrunden som man har att se de förslag som regeringen nu lägger fram om att ersätta nuvarande bestämmelser om skilda bidragsnivåer för olika arbetsgivarkategorier med ett system med flexibla lönebidrag. Huvudpunkterna i förslaget är att bidragsnivån i fortsättningen skall fastställas med hänsyn till den sökandes behov och förutsättningar beträffande arbetsförmåga och graden av funktionsnedsättning och således inte vara avhängig av arbetsgivarens ekonomiska möjligheter att svara för lönekostnaderna. Bidrag skall kunna lämnas med upp till 100 % av lönekostnaden.

Lönebidragen bekostas i dag från ett förslagsanslag. De avses i fortsättningen bli finansierade från ett reservationsanslag. Detta innebär att bidragsgivningens omfattning kommer att styras av statsmakterna via anslagstilldelningen och inte som nu med hjälp av maximering av antalet platser med höga lönebidrag. Omfattningen kommer också att påverkas av resultaten av arbetsförmedlingarnas och arbetsmark-

nadsinstitutens förhandlingar om bidragen till arbetsgivarna. I försöken med flexibla lönebidrag i Kronobergs och Kopparbergs län har man med hjälp av en generellt lägre bidragsnivå kunnat bereda anställning åt 30 % fler arbetshandikappade än om det ordinarie regelsystemet hade gällt.

Som redovisats i motionsreferaten ovan har regeringens förslag till omläggning av bidragssystemet föranlett kritiska synpunkter i motioner av företrädare från samtliga riksdagspartier. I flertalet av motionerna yrkas att reformen tills vidare inte skall få genomslag på kultursektorn och för de allmännyttiga organisationerna i avvaktan på att effekterna för dessa huvudmän har utvärderats. I några av motionerna går man ett steg längre och yrkar av samma skäl att reformen i sin helhet skall anstå.

Uppskovsmotionerna har fått stöd av kulturutskottet i vad gäller kultursektorn. I sitt yttrande uttalar kulturutskottet att beslut i frågan om flexibla lönebidrag på kultursektorn inte bör fattas förrän en konsekvensanalys för denna sektor föreligger. Oavsett om ett sådant uppskov kommer till stånd, tillägger kulturutskottet, är det av stor vikt med övergångsregler som innebär att lönebidragen inte förändras för de personer som vid ikraftträdandet är verksamma på kultursektorn.

För egen del anser utskottet att det är tillfredsställande att det nu skall bli möjligt att överge det nuvarande regelsystemet med dess koppling av bidragsnivån till olika arbetsgivarkategorier och i stället få ett system som på ett flexibelt sätt anpassar lönesubventioneringen till den enskilde arbetstagarens arbetsförmåga och behov av assistans i arbetet. Med de flexibla lönebidragen bör det också bli möjligt — de pågående försöken med sådana bidrag tyder på det — att skapa fler lönebidragsanställningar inom en given anslagsram.

Till detta kommer att arbetstagare som på grund av svåra handikapp behöver hög lönesubvention inte längre blir hänvisade till anställningar hos statliga myndigheter eller allmännyttiga organisationer utan kan söka sig till andra arbetsplatser, om dessa är mer lämpliga med hänsyn till hans eller hennes utbildning, intressen etc. Med hänvisning härtill avvisar utskottet de krav som rests på att man helt eller delvis skall dröja med att genomföra denna angelägna och länge önskade reform. De grunder för den fortsatta bidragsgivningen som angivits i propositionen godtas av utskottet i den mån de inte behandlas nedan.

De farhågor för reformens effekter som kommer till uttryck i motionerna och kulturutskottets yttrande påminner i hög grad om de invändningar som restes när statsbidragen till de allmännyttiga organisationerna och icke statliga kulturinstitutioner i samband med 1979 års lönebidragsreform sänktes från 100 till 90 % (se KrU 1978/79:2y och AU 1978/79:20 s. 36—37). De befarade negativa effekterna av bidrags-sänkningen för möjligheterna att skapa sysselsättning för handikappade uteblev, och i själva verket kom antalet lönebidragsplatser hos dessa huvudmän att därefter fördubblas.

Med vad nu sagts skall inte undanskymmas den oro som motionärer och kulturutskottet hyser för särskilt kulturinstitutionernas fortsatta

verksamhet och för deras möjligheter att ge fortsatt sysselsättning åt arbetshandikappade. Detta sysselsättningsansvar är nu avsevärt större än vid tidpunkten för den nyssnämnda bidragssänkningen. Den första och mest närliggande frågan är den som berörts av kulturutskottet, nämligen vilka effekter som kan göra sig gällande vid reformens ikraftträdande den 1 juli i år. Kommer de lönebidragsanställda att då riskera sina anställningar på grund av krav från arbetsförmedlingarna på omförhandlingar av bidragsnivåerna?

Arbetsmarknadsministern har för sin del klargjort i propositionen att hon utgår från att förmedlingarna i denna situation inte skall agera på ett sådant sätt att enskilda människor råkar illa ut. Också utskottet anser att detta är den handlingslinje som skall gälla vid arbetsmarknadsmyndigheternas bedömning av den fortsatta bidragsgivningen för de personer som har anställning vid övergången till det nya bidragssystemet. Det är självklart inte meningen att anställningstryggheten för dessa arbetstagare skall försämrast. Man får samtidigt ta hänsyn till att de anställningar som det här är fråga om ofta är långvariga. Det kan därför under anställningens gång av olika skäl anses som legitimt att arbetsmarknadsmyndigheterna tar upp en diskussion om bidragsnivån för nu avsedda arbetstagare. Men detta får inte leda till att arbetstagarens fortsatta anställning blir ifrågasatt.

Med den ordning för övergången till det nya bidragssystemet utskottet nu har förordat kommer de berörda institutionernas och organisationernas verksamhet som regel inte att påverkas av bidragsförändringarna förrän det på grund av pensionsavgångar eller av andra skäl blir aktuellt med nyanställningar. Inte heller i dessa fall behöver det nödvändigtvis bli fråga om sänkta bidrag för dem som skall nyanställas, men de arbetsgivare det här gäller får vara beredda att acceptera anställning av personer med svårare funktionsnedsättning än de gjort tidigare.

Till detta skall fogas att ett system med flexibla lönebidrag innebär ett ökat förhandlingsutrymme vid överläggningarna mellan arbetsgivare och arbetsmarknadsmyndigheterna om villkoren för att anställa arbetshandikappade. I ett kärvat arbetsmarknadsläge, då arbetsmarknadsmyndigheterna möter större svårigheter än vanligt att ordna anställningar åt de handikappade, skall man inte ta för givet att kulturinstitutioner och allmännyttiga organisationer är den underlägsna parten vid förhandlingarna, allra helst som dessa arbetsgivare har gjort och i fortsättningen säkert också kommer vara beredda att göra viktiga insatser för att ge meningsfull sysselsättning åt handikappade.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört om lönebidrag med anledning av dels propositionen, dels de i detta sammanhang aktuella motionerna A213 (v), A238 (fp), A242 yrkande 4 (fp), A245 (c), A249 (c), A258 (c), A261 (mp), A262 (m), A263 yrkande 3 (c) och A273 (c).

Utskottet har härefter att redovisa de motioner som accepterar reformen utan krav på uppskov med genomförandet men innehåller yrkanden om *tillkännagivande till regeringen om kulturinstitutionernas och de*

allmännyttiga organisationernas problem vid övergången till det nya bidragssystemet. De motioner det här är fråga om är kommittémotion A217 (m) samt s-motionerna A229, A243 och A254.

AMS har i sitt förslag till treårsbudget redovisat lönebidragens utveckling med bl.a. detaljstatistik om andelen lönebidragsanställda på de statliga kulturinstitutionerna. Lönebidragens betydelse för dessa institutioner liksom för de allmännyttiga organisationerna är självfallet väl känd i regeringens kansli — det gäller ju här en årlig satsning via arbetsmarknadsbudgeten på 1,5–2 miljarder kronor.

Med de uttalanden utskottet har gjort i det föregående kommer själva övergången till flexibla lönebidrag inte att nämnvärt påverka situationen för kulturinstitutionerna och allmännyttiga organisationer. Lönebidragen kommer att betalas ut till dem för deras anställda i samma omfattning som förut. Det är först på sikt, vid efter hand uppkommande vakanser, som problem kommer att aktualiseras. Det kommer alltså att finnas rådrum för erforderliga avvägningar beträffande verksamheternas fortsatta omfattning och inriktning. Om oönskade effekter uppstår inom kulturinstitutionerna på grund av införandet av flexibla lönebidrag har regeringen att vidta erforderliga åtgärder med hänsyn till den fortsatta verksamheten. Någon särskild framställning härom från riksdagens sida är enligt utskottets mening inte behövlig.

Med åberopande av det ovan anförda föreslår utskottet att de nu behandlade motionerna inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Utskottet har härafter att avslutningsvis ta upp några återstående motionsyrkanden om lönebidragen.

Förslaget i motion A244 av Anita Stenberg m.fl. (mp) om *bidrag till kommuner och landsting på grund av lönebidragsreformen* för att därmed säkra fortsatt kommunal bidragsgivning till handikapporganisationerna kan utskottet inte biträda. Det kan f.ö. påpekas att de reguljära statsbidragen till dessa organisationer har fått en betydande uppräkning i årets budgetproposition (bilaga 7, socialdepartementet, s. 159). Yrkandet avstyrks.

Kjell-Arne Welin (fp) föreslår i motion A202 *fler lönebidragsplatser hos ideella organisationer*.

Sedan flera år tillbaka gäller en maximering av antalet lönebidragsplatser hos de allmännyttiga organisationerna. I det nya systemet med flexibla lönebidrag slopas denna och andra antalsbegränsningar. Med den nya ordningen saknar motionsyrkandet således aktualitet, och det avstyrks följaktligen av utskottet.

Även förslaget i motion A263 av Börje Hörnlund m.fl. (c) om ändrade regler för *introduktionsbidrag* kommer att sakna aktualitet, eftersom denna särskilda bidragsform inte behövs i det nya bidragssystemet. Yrkandet avstyrks således.

Bidraget, som infördes förra året (prop. 1989/90:62, SfU12, AU2y), utgår med 50 % av lönekostnaden under fyra år, med möjlighet till omprövning och förlängning vid bidragsperiodens slut. Efter beslut av riksdagen i höstas kan bidraget också avse personer som uppbär sjukbidrag.

Bidragsformen bör enligt propositionen fortsättningsvis vara flexibel liksom övriga lönebidrag. För bidraget beräknar regeringen ett oförändrat belopp av 288 milj.kr.

Moderaterna anser i kommittémotion A267 att samma *regler för lönebidraget för förtidspensionerade* bör gälla som för andra personer, för vilka lönebidrag utgår på grund av nedsättning av arbetsförmågan.

Lönebidraget för förtidspensionerade behandlas vidare i motion A242 av Elver Jonsson m.fl. (fp), som framhåller vikten av att detta instrument får en aktiv tillämpning.

Lönebidraget för förtidspensionerade är i dag förmånligare än det allmänna lönebidraget till kommuner och företag. Såsom ovan nämnts anser regeringen att även detta särskilda bidrag skall bli flexibelt. Utskottet vill för dagen hålla öppet om det på sikt kommer att behövas en särskild och förmånligare bidragsform för personer med förtidspension eller sjukbidrag bl.a. för att underlätta att bidragsmöjligheterna, såsom anförts i motion A242, utnyttjas på ett aktivt sätt. Något uttalande med anledning av vare sig motion A242 eller motion A267 är utskottet inte berett att föreslå, utan motionerna avstyrks i de förevarande delarna.

När det gäller *finansieringen av lönebidragen för förtidspensionerade* anser man i den moderata kommittémotionen A267 att bidragskostnaderna bör belasta socialförsäkringssektorn med påpekande att pensionen under perioden av förvärvsarbete förutsätts vara vilande.

I motsats till motionärerna anser utskottet att bidraget som hittills bör bekostas över statsbudgeten. Det belopp regeringen har angivit godtas. En finansiering via socialförsäkringssektorn, dvs. med arbetsgivaravgifter, såsom förespråkas av motionärerna, avstyrks med andra ord av utskottet.

Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare

Med oförändrade bidragsregler (högst 75 % av lönekostnaden) beräknas i propositionen ett medelsbehov av 464,5 milj.kr. (+ 101,5) milj.kr.

Moderaterna föreslår i kommittémotion A267 att statsbidraget sänks till högst 50 %.

Vid tidigare prövning av liknande förslag (senast 1989/90:AU12 s. 19) har anförts att utskottet inte vill medverka till den kostnadsöverföring från staten till kommunerna som skulle bli följden av bidrags-sänkningen. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därför motionen i denna del. Propositionens medelsberäkning lämnar utskottet utan erinran.

Denna stödform har som inledningsvis nämnts hittills finansierats från anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder. Som vidare redan påpekats utgår bidrag till Galaxen AB för rehabilitering av byggnadsarbetare. Stödformen har varit en temporär försöksverksamhet som är avsedd att upphöra med utgången av innevarande budgetår.

Regeringen föreslår nu att stödformen får fortsätta även nästa budgetår, dock att den statsunderstödda delen av verksamheten inte bör öka i omfattning och skall förbehållas arbetslösa byggnadsarbetare. För stödet beräknas ett oförändrat belopp av 93 milj.kr.

I kommittémotion A266 anför Sonja Rembo m.fl. (m) bl.a. att det borde vara möjligt för branschen att själv ta ett större ansvar för byggnadsarbetare som ådrar sig skador eller på grund av ålder inte orkar med ett hårt tempo. Konsistenta spelregler för byggbranschen och det flexibla lönebidraget borde göra det möjligt för många byggnadsarbetare att i ökande utsträckning direkt få arbete utan att gå omvägen över Galaxen. Någon särskild organisation eller stödform för sysselsättning och rehabilitering av byggnadsarbetare erfordras inte enligt motionärerna, som yrkar att vad de anfört skall delges regeringen.

I propositionen sägs att AMS och Galaxen har tagit initiativ till en utvärdering av verksamheten. AMS kommer att få i uppdrag att på grundval av utvärderingen lägga fram förslag till hur en eventuellt fortsatt verksamhet skall kunna inordnas i det ordinarie arbetsmarknadspolitiska stödsystemet. Med hänsyn härtill anser utskottet att det inte är aktuellt för riksdagen att uttala sig om verksamheten i annan mån än att den, såsom regeringen har föreslagit, bör få uppbära statligt stöd även nästa budgetår med de i propositionen angivna förändringarna. Motion A266 avstyrks således i denna del.

Medelsanvisningen

Det nya anslag som nu behandlas kommer som redan nämnts att motsvara de nuvarande anslagen C 6. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning, C 7. Lönebidrag för förtidspensionerade och C 8. Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare samt de medel för strukturstöd för byggarbetsmarknaden som hittills använts under anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder.

Av de ovannämnda anslagen är det förstnämnda ett förslagsanslag, medan övriga anslag är reservationsanslag. Regeringen föreslår att det nya anslaget uppförs som reservationsanslag. Förslagen om flexibla lönebidrag har detta som förutsättning, och utskottet kan för sin del ansluta sig till denna del av anslagsförändringen. Såsom föreslås i propositionen bör eventuella reservationer på anslagen C 7 och C 8 och medelsreservationer hänförliga till strukturstöd för byggarbetsmarknaden vid utgången av innevarande budgetår få föras över till det nya anslaget.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget anges i propositionen till 5 416 489 000 kr. Sonja Rembo m.fl. (m) yrkar i kommitté-

motion A267 på en anslagsminskning med 473 milj.kr. Börje Hörnlund m.fl. (c) i motion A263 och Marianne Andersson i Vårgårda och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) i motion A499 yrkar å andra sidan på en uppräknig med 100 milj.kr., varav 5 milj.kr. enligt motion A499 bör användas för insatser i Älvsborgs län.

Anslagsminskningen enligt den moderata kommittémotionen hänger samman med moderaternas i det föregående redovisade förslag beträffande lönebidrag för förtidspensionerade, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare och strukturstödet för byggarbetsmarknaden. Utskottet har inte biträtt dessa förslag och avstyrker i enlighet härmed även yrkandet om anslagsnedskärning. Utskottet anser sig inte på grundval av de båda centermotionerna kunna bedöma behovet av ett ytterligare tillskott på anslaget utöver vad regeringen har föreslagit. Med avstyrkande av motionerna A263, A267 och A499 i de här förevarande delarna tillstyrker utskottet att anslaget förs upp med det belopp regeringen har föreslagit.

När det gäller medelsberäkningen under anslaget vill utskottet avslutningsvis tillägga följande. Yrkanden om anslagsuppräknig har också framställts i motionerna A242 (fp) och A260 (v). Dessa yrkanden är knutna till motionernas ändringsförslag i den tidigare redovisade frågan om arbetshjälpmedel för redan anställda. Utskottet kommer, som tidigare understrukits, att senare ta upp den frågan inkl. finansieringsfrågan vid behandlingen av regeringens aviserade proposition om arbetsmiljö och rehabilitering. Beroende på utgången av den behandlingen kan det bli aktuellt att justera den ovan tillstyrkta medelsanvisningen.

Bidrag till Stiftelsen Samhall

1989/90	Utgift	3 672 525 000
1990/91	Anslag	4 023 000 000
1991/92	Prop.	4 557 000 000

Från anslaget utgår bidrag till Stiftelsen Samhall dels för täckande av merkostnaderna i verksamheten vid verkstäderna för skyddat arbete, dels till företagsgruppens fastighetsförvaltning.

Samhallgruppens verksamhetsidé är att genom produktion av varor och tjänster ge meningsfullt och utvecklande arbete till arbetshandikappade. Arbetsplatsernas lokalisering och dimensionering avgörs i samråd med arbetsmarknadsverket. De personer som behöver ett arbete inom Samhallgruppen anvisas plats av arbetsförmedlingen. Verksamheten skall bedrivas affärsmässigt.

Företagsgruppen omfattar den centrala Stiftelsen Samhall, de 24 regionala — länsvisa — företagen samt ett antal marknadsföringsföretag. Såväl Samhall som de regionala företagen drivs i stiftelseform. Utvecklingen av antalet anställda framgår av följande sammanställning.

Antal anställda (30/6)	Antal arbets- handikappade	Antal direkt- anställda	Totalt
1981	22 580	5 469	28 049
1982	23 551	5 451	29 002
1983	24 707	5 266	29 973
1984	25 224	5 205	30 429
1985	26 481	5 044	31 525
1986	27 571	4 960	32 531
1987	28 127	4 902	33 029
1988	28 602	4 758	33 360
1989	30 006	4 682	34 688
1990	30 434	4 845	35 279

Anm. Arbetshandikappade avser anvisning från arbetsförmedlingen medan direktanställda avser arbetsledare och tjänstemän m.fl.

Samhalls målsättning är att minst 50 % av den totala rekryteringen skall avse gravt handikappade sökande ur grupperna psykiskt sjuka, psykiskt utvecklingsstörda och flerhandikappade. Under budgetåret 1989/90 har 1 337 anställda fått arbete utanför Samhall, vilket motsvarar 4,4 % av antalet arbetshandikappade anställda. Det är en minskning jämfört med året innan.

Faktureringen under budgetåret 1990/91 beräknas av Samhall uppgå till 3 190 milj.kr. För budgetåret 1991/92 beräknas motsvarande belopp till 3 450 milj.kr.

Verksamhetens allmänna inriktning

I propositionen redovisas att under de drygt tio åren sedan Samhall-gruppens tillkomst har verksamheten utvecklats och utvidgats samtidigt som en ökad andel har kunnat gå över till arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Som en följd av att de stora institutionerna inom vård och omsorg avvecklas har också sammansättningen av de arbetshandikappade förändrats. Samhall och AMS har mot denna bakgrund beslutat att vissa grupper skall prioriteras särskilt vid rekryteringen till Samhall. Vidare har Samhall i en skrivelse till regeringen i augusti 1990 hemställt om att stiftelserna inom koncernen skall få omvandlas till aktiebolag. Vidare informeras i propositionen att regeringen i november 1990 beslutat att tillsätta en utredare (dir. 1990:73) som skall överväga Samhalls mål och roll i samhället samt också utreda organisationsformen.

I moderata samlingspartiets kommittémotion A266 behandlas *verksamhetens allmänna inriktning*. Det anförs att anställning vid Samhall-företagen i första hand bör erbjudas dem som har störst behov av de särskilda tekniska och personella resurserna. Det är därför positivt att rekryteringen numera i större utsträckning än tidigare sker från grupper med grava handikapp. Genom införande av flexibla lönebidrag bör utslussningen till den öppna arbetsmarknaden kunna ge bättre resultat. För att inte skapa onödiga inlåsnings effekter är det angeläget att lönestrukturen vid Samhalls verkstäder överensstämmer med den som gäller på resp. ort. Det finns emellertid enligt motionärerna en risk för

en segregerad arbetsmarknad för handikappade om verksamheten blir alltför stor. Det är därför positivt att regeringen nu tillsätter en utredare som skall ge underlag för överväganden om Samhalls fortsatta verksamhet.

I motion A240 av Kenth Skårvik och Lars Leijonborg (båda fp) begärs att regeringen redan nu under våren, utan ytterligare utredning, presenterar ett förslag för riksdagen angående Samhalls övergång till aktiebolag. Enligt motionärerna har stiftelseformen aldrig varit avsedd för rörelsedrivande företag. Vidare avvisar motionärerna ett förslag från AMS om att AMS skulle ta över det statliga anslag som utgår till Samhall och för dessa medel köpa arbetstillfällen för arbetshandikappade från Samhall.

Önskemålet i den moderata kommittémotionen att arbete vid Samhall i första hand bör erbjudas dem som har störst behov av Samhalls resurser har utskottet — i likhet med tidigare år — inte anledning att motsäga. Självfallet skall andra alternativ prövas först såsom anställning på öppna marknaden, utbildning, placering med lönebidrag etc. Med hänsyn till att Samhalls verksamhet i nuvarande form har pågått sedan år 1980 hälsar utskottet med tillfredsställelse att verksamheten och dess mål nu blir föremål för en omfattande utredning. Enligt direktiven skall utredaren beskriva hur de ursprungliga sociala, arbetsmarknadspolitiska och ekonomiska målsättningarna för företagsgruppen hittills har kunnat uppfyllas samt belysa olika omvärldsfaktors påverkan på Samhallgruppen framför allt ur ett framtida perspektiv. Mot denna bakgrund skall utredaren överväga om det finns skäl att precisera eller i några avseenden ändra Samhalls mål och roll i samhället och om det finns anledning att ändra organisationsform för företagsgruppen. Uppdraget skall redovisas senast den 31 augusti 1991.

När det gäller organisationsform för Samhall vill utskottet tillägga att riksrevisionsverket i enlighet med ett regeringsuppdrag har prövat stiftelseformens lämplighet för olika statliga organ och därvid funnit att något behov av helstatliga stiftelser inte finns (Stiftelser för statlig verksamhet, dnr 1989:422). Stiftelseformen är otydlig och i många fall olämplig för löpande statlig verksamhet enligt RRV. RRVs utredningsresultat har redovisats till civildepartementet, där arbete pågår med en ny lag för stiftelser. Sammanfattningsvis ser utskottet att det beslutsunderlag som nu är under framtagande kommer att ge god vägledning vid överväganden om Samhalls organisationsform. Utskottet utgår ifrån att även de övriga frågor som motionärerna har tagit upp kommer att belysas i det pågående utredningsarbetet. Motionerna A240 (fp) och A266 (m) i aktuella delar bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Elver Jonsson m.fl. (fp) anför i motion A242 att de *inbyggda verkstäderna* i Samhalls regi inte längre betraktas som försöksverksamhet utan som normal verksamhetsform. Det är enligt motionärerna angeläget att gå vidare och släppa kravet på att antalet arbetshandikappade måste uppgå till minst fem personer på varje arbetsplats med

inbyggd verkstad. Därmed skulle även mindre företag kunna ta emot arbetshandikappade. Regeringen bör uppdraga åt Samhall att bedriva sådan försöksverksamhet.

Utskottet ser i likhet med motionärerna positivt på inbyggda verkstäder. När utskottet under de senaste åren behandlat likartade yrkanden har utskottet anfört att det måste ankomma på företagsgruppen själv att besluta i organisatoriska frågor av detta slag med hänsynstagande till de allmänna riktlinjer och ramar som statsmakterna anger.

Den inbyggda verksamheten har under 1989/90 varit föremål för en utvärdering av Samhall vilket resulterat i att nya och delvis förändrade och förenklade riktlinjer utfärdats. I de nya riktlinjerna fastställs att

- antalet anställda i normalfallet skall vara minst fem. Under förutsättning att berörda fackliga organisationer, länsarbetsnämnden och Samhallföretaget är överens kan undantagsvis verksamheter med tre fyra helårsanställda accepteras,
- avtalen med samarbetspartnern skall precisera hur många anställda och vilka arbetsuppgifter samarbetet avser,
- huvudprincipen skall vara att arbetsledningen är Samhallanställd på heltid eller deltid,
- det är av stor vikt vid etablering av inbyggd verksamhet att samarbete sker med de fackliga organisationerna i det egna företaget och hos samarbetspartnern. Enligt Samhall kommer utbyggnaden av den inbyggda verksamheten att fortsätta i enlighet med vad som tidigare fastställts.

Slutligen vill utskottet — beträffande de små företagens möjligheter att ge sysselsättning åt enstaka arbetshandikappade — peka på möjligheten med de nya flexibla lönebidragen. Enligt de nya riktlinjerna skall alltid möjligheterna till lönebidrag prövas, innan beslut om inbyggd verksamhet fattas. Med det anförda avstyrker utskottet motion A242 i denna del.

I två motioner berörs *främjandelagen*.

I motion A207 av Ove Karlsson m.fl. (s) anförs att främjandelagen, vars syfte är att underlätta de arbetshandikappades arbetsmarknadssituation, haft en begränsad effekt. En genomgripande översyn av denna lagstiftning är därför nödvändig. Motionärerna beklagar att administrationen inom Samhall håller på att bli för dyr. Enligt motionärerna måste det finnas möjligheter att förbilliga administrationen regionalt och framför allt centralt.

Jarl Lander m.fl. (s) berör i motion A228 sanktionsbestämmelserna i främjandelagen. Enligt motionärerna har erfarenheten visat att dessa sanktionsbestämmelser inte fungerar. Främjandelagen bör därför ändras på ett sådant sätt att skyldighet att väcka talan vid varselbrott åläggs arbetsmarknadsstyrelsen, samt att varselavgifterna höjs väsentligt.

Utskottet har inhämtat att arbetsmarknadsstyrelsen i april 1990 har gjort en framställning om översyn av främjandelagen till arbetsmarknadsdepartementet. Bl.a. anför arbetsmarknadsverket att den roll som verket har enligt främjandelagen inte i dag är förenlig med intention-

nerna i arbetslivsreformen. Inom regeringskansliet är frågan om översyn av främjandelagen för närvarande under övervägande. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna A207 och A228.

1990/91:AU12

Verksamhetens omfattning och driftbidraget budgetåret 1991/92

För innevarande budgetår har verksamhetsvolymen angivits till 31 450 000 timmar. För nästa budgetår föreslår Samhall — i samråd med AMS — en sysselsättningsökning till 32,6 miljoner arbetstimmar. Föredraganden är i propositionen inte beredd att ställa sig bakom Samhalls förslag om en utökning av antalet bidragsberättigade arbetstimmar. I stället föreslås en oförändrad timram om 31,45 miljoner timmar för budgetåret 1991/92. I likhet med Samhall bedömer föredraganden att den konjunkturdämpning som redan inletts med åtföljande minskning i orderingång etc. nödvändiggör en höjning av bidragsprocenten till 110,6 % av lönesumman för de arbetshandikappade anställda. Vidare begärs i propositionen ett medgivande att regeringen får besluta om att öka antalet bidragsberättigade arbetstimmar med högst 1,5 % under budgetåret 1991/92.

I folkpártiet liberalernas kommittémotion A242 framhålls att *sysselsättningsvolymen vid Samhall* bör kunna öka under det kommande budgetåret med 450 000 arbetstimmar. Det är enligt folkpártiet glädjande att inom ramen för Samhall förenas personlig välfärd med samhällsekonomiska besparingar.

Enligt centerens kommittémotion A264 är det självklart att i en situation med drastiskt försämrad arbetsmarknad insatserna i bl.a. Samhall bör ökas. Ett positivt resultat av insatserna för att minska sjukfrånvaron, färre övergångar till arbeten hos andra arbetsgivare och fortsatt hög efterfrågan på arbetstillfällen inom Samhall har lett till ett behov av fler arbetstimmar än vad den nuvarande ramen för Samhall medger. Centern framhåller att en minskning av sjukfrånvaron bland de anställda inte skall bestraffas. I motionen förordas en timram på 32 350 000 timmar.

Utskottet ansluter sig till propositionens förslag i fråga om antalet bidragsberättigade timmar — 31 450 000 timmar. I propositionen föreslås vidare att regeringen får besluta om att öka antalet timmar med högst 1,5 % under budgetåret 1991/92, dvs. mellan 400 000 och 500 000 timmar. Utskottet vill erinra om att införandet av det flexibla lönebidraget (se tidigare avsnitt) på sikt kommer att underlätta övergångarna till arbete utanför Samhall. Utskottet har vidare inhämtat att den "vision" som man arbetar med inom Samhall för år 1995 innebär 1 600—1 800 övergångar per år. Med tillstyrkan av den i propositionen föreslagna sysselsättningsvolymen vid Samhall avstyrker utskottet de i sammanhanget behandlade motionerna A242 (fp) och A264 (c) i aktuella delar.

Vidare tillstyrks att regeringen får besluta om att öka antalet *bidragsberättigade arbetstimmar* med högst 1,5 %.

Med hänsyn till konjunkturläget och inte minst det förhållandet att successivt en allt större andel gravt handikappade kommer att ingå

bland de Samhallanställda ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till höjning av bidragsprocenten. Från 109,6 % under innevarande budgetår bör bidragsprocenten höjas till 110,6 % av lönesumman för arbetstagare i skyddat arbete (inkl. lönebikostnader). Detta medför att *driftbidraget* beräknas till 4 165 000 000 kr.

Samhall har i denna liksom i tidigare anslagsframställningar beräknat avskrivningarna på fastighetsbeståndets återanskaffningsvärde. I propositionen framhålls ånyo att bidraget till fastighetsfonden bör beräknas på anskaffningsvärdet. Detta medför att bidraget till fastighetsfonden för budgetåret 1991/92 bör beräknas till 392 milj.kr.

Vidare har Samhall begärt ett särskilt kapitaltillskott om ca 170 milj.kr. som *kompensation för ökad skattebelastning* till följd av den reformerade företagsbeskattningen. Stiftelseformen har inneburit en skattemässig nackdel för företagsgruppen i jämförelse med situationen om företagsgruppen haft en annan verksamhetsform. I propositionen föreslås därför att regeringen bemyndigas att — när beloppet närmare kan fastställas — göra en utbetalning för ifrågavarande skattekompensation.

Utskottet har inga invändningar på denna punkt.

Medelsanvisningen

I folkpartiet liberalernas kommittémotion A242 yrkas på ett anslag på 4 607 milj.kr., dvs. 50 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit som en följd av folkpartiets uppfattning i fråga om sysselsättningsvolym. Även i motion A240 (fp) begärs 50 milj.kr. utöver regeringens förslag, vilket motsvarar en utökning med 400 arbetstillfällen.

I centerns kommittémotion A264 föreslås en i förhållande till propositionen förhöjd medelsanvisning på 100 milj.kr. Även i motion A499 av Marianne Andersson i Vårgårda och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) begärs ett med 100 milj.kr. förhöjt anslag till Samhall, varav 5 milj.kr. bör fördelas till Älvsborgs län.

Utskottet har tidigare ställt sig bakom regeringens förslag beträffande sysselsättningsvolym och driftbidrag till Samhall. I fråga om motion A499 vill utskottet erinra om att det är Samhall centralt som tillsammans med AMS fördelar resurserna till de olika länen. Som en konsekvens av tidigare ställningstaganden beträffande sysselsättningsvolym och driftbidrag tillstyrker utskottet den av regeringen begärda medelsanvisningen på 4 557 milj.kr. till Bidrag till Stiftelsen Samhall för budgetåret 1991/92. Motionerna A240 (fp), A242 (fp), A264 (c) och A499 (c) bör avslås i motsvarande delar.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *arbetarskyddsavgiftens användning* att riksdagen med avslag på motion 1990/91:A265 yrkande 7 antar 4 kap. 8 § i det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
res. I (m)

2. beträffande *arbetsmarknadsavgiftens användning*

att riksdagen med avslag på motion 1990/91:A267 yrkande 6 i motsvarande del antar 4 kap. 7 § i det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
res. 2 (m) - villk. 19 i bet.
 1990/91:AU11

3. beträffande *lagförslaget i återstående delar*

att riksdagen antar det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter i den mån frågan inte behandlats i föregående moment,
res. 3 (m) - villk. 1

4. beträffande *medelsöverföring*

att riksdagen godkänner den i propositionen under punkt C 1 föreslagna överföringen från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel,

5. beträffande *anslag till arbetarskyddsverket*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1990/91:A206 yrkande 2 och 1990/91:A220 till *Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 362 443 000 kr.,
res. 4 (v)

6. beträffande *medelsöverföring*

att riksdagen godkänner den i propositionen under punkt C 2 föreslagna överföringen från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel,

7. beträffande *anslag till arbetsmiljöinstitutet*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1990/91:A206 yrkande 3, 1990/91:A265 yrkande 6 och 1990/91:A267 yrkande 7 till *Arbetsmiljöinstitutet* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 94 192 000 kr.,
res. 5 (m)
res. 6 (v)

8. beträffande *anskaffning av apparatur*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1990/91:A267 yrkande 8 till *Arbetsmiljöinstitutet: Anskaffning av vetenskaplig apparatur* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 4 637 000 kr.,
res. 7 (m) - villk. 5

9. beträffande *arbetsförmedlingens uppföljningsansvar för handikappade skolungdomar*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A242 yrkandena 2 och 3,
res. 8 (fp, mp)

10. beträffande *samhällsekonomisk studie av en arbetsgaranti för handikappade*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A237 och 1990/91:A263 yrkande 1,
res. 9 (c, mp)

11. beträffande *handikappanpassning på arbetsplatserna*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A222,

res. 10 (mp)

12. beträffande *åtgärder för dyslektiker i arbetslivet*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A239,

res. 11 (mp)

13. beträffande *anslag till yrkesinriktad rehabilitering*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Yrkesinriktad rehabilitering* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett ramanslag på 753 153 000 kr.,

14. beträffande *förläggning till Härnösand av ett arbetsmarknadsinstitut för syn- och hörselskadade*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A212,

15. beträffande *arbetsmarknadsinstitutet i Vejbystrand*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A233,

16. beträffande *anslag till utbildningsbidrag vid yrkesinriktad rehabilitering*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Yrkesinriktad rehabilitering: Utbildningsbidrag* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 452 230 000 kr.,

17. beträffande *anslag till uppdragsverksamhet inom den yrkesinriktade rehabiliteringen*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Yrkesinriktad rehabilitering: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

18. beträffande *införande av flexibla lönebidrag*

att riksdagen med anledning av propositionen i motsvarande del samt motionerna 1990/91:A213, 1990/91:A238, 1990/91:A242 yrkande 4, 1990/91:A245, 1990/91:A249, 1990/91:A258, 1990/91:A261, 1990/91:A262, 1990/91:A263 yrkande 3 och 1990/91:A273 godkänner vad utskottet anfört om ändrade regler för lönebidrag,

19. beträffande *tillkännagivande om kulturinstitutionernas och de allmännyttiga organisationernas problem*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A217, 1990/91:A229, 1990/91:A243 och 1990/91:A254,

res. 12 (m, fp, c, mp)

20. beträffande *bidrag till kommuner och landsting på grund av lönebidragsreformen*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A244,

res. 13 (mp)

21. beträffande *fler lönebidragsplatser hos ideella organisationer*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A202,

22. beträffande *introduktionsbidrag*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A263 yrkande 2,

23. beträffande *reglerna för bidrag till förtidspensionerade*
att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A242 yrkande 1 och
1990/91:A267 yrkande 9 i motsvarande del,
res. 14 (m)

24. beträffande *finansieringen av lönebidraget till förtidspensionerade*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del
avslår motion 1990/91:A267 yrkande 9 i motsvarande del,
res. 15 (m)

25. beträffande *skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del
avslår motion 1990/91:A267 yrkande 10,
res. 16 (m)

26. beträffande *strukturestöd för byggarbetsmarknaden*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A266 yrkande 15,
res. 17 (m)

27. beträffande *anslag till särskilda åtgärder för arbetshandikappade*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del
samt med avslag på motionerna 1990/91:A263 yrkande 4,
1990/91:A267 yrkande 9 i motsvarande del och 1990/91:A499
yrkande 5 till *Särskilda åtgärder för arbetshandikappade* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 416 489 000 kr.,
res. 18 (m) - villk. 15, 16, 17

res. 19 (c)

28. beträffande *verksamhetens allmänna inriktning*
att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A240 yrkandena 1 och 2
samt 1990/91:A266 yrkande 14,

29. beträffande *inbyggda verkstäder*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A242 yrkande 6,
res. 20 (m, fp)

30. beträffande *främjandelagen*
att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A207 och 1990/91:A228,

31. beträffande *sysselsättningsvolymen vid Samhall*
att riksdagen med avslag på motionerna 1990/91:A242 yrkande 5
i motsvarande del och 1990/91:A264 yrkande 1 bifaller propositionen i motsvarande del,
res. 21 (fp, c)

32. beträffande *bidragsberättigade arbetstimmar*
att riksdagen medger att regeringen får besluta om att öka antalet bidragsberättigade arbetstimmar med högst 1,5 % under budgetåret 1991/92,

33. beträffande *driftbidraget till Samhall*
att riksdagen bifaller propositionen i motsvarande del,

34. beträffande *kompensation för ökad skattebelastning*
att riksdagen medger att regeringen får besluta om ett särskilt kapitaltillskott som motsvarar kompensation för ökad skattebelastning,

35. beträffande *medelsanvisning till Samhall*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del
samt med avslag på motionerna 1990/91:A240 yrkande 3,
1990/91:A242 yrkande 5 i motsvarande del, 1990/91:A264 yrkan-
de 2 och 1990/91:A499 yrkande 4 till *Bidrag till Stiftelsen Sam-
hall* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett
förslagsanslag på 4 557 000 000 kr.

res. 22 (fp) - villk. 21

res. 23 (c) - villk. 21

Stockholm den 14 mars 1991

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s),
Sonja Rembo (m), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Anders G
Högmark (m), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Monica Öhman (s),
Mona Saint Cyr (m), Kersti Johansson (c), Karl-Erik Persson (v), Anna
Horn af Rantzen (mp), Eivor Husing (s), Kjell-Arne Welin (fp) och
Kjell Ericsson (c).

Reservationer

1. Arbetarskyddsavgiftens användning (mom. 1)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskot-
tet vill" och slutar med "till betänkandet" bort ha följande lydelse:

Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen finansieras delvis ge-
nom att en andel av arbetarskyddsavgiften används som bidrag till
arbetarskyddsverkets kostnader. Regeringen föreslår i propositionen att
denna andel skall höjas från 8,7 till 9,7 % av inlutna medel. Utskottet
anser i likhet med motion A265 (m) att principen för finansiering av
arbetarskyddsverket bör vara att hela kostnaden för verket täcks av
arbetarskyddsavgiften. Regeringen bör därför lägga fram ett nytt lagför-
slag i enlighet med de av utskottet förordade finansieringsprinciperna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *arbetarskyddsavgiftens användning*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A265 yrkande 7,
med avslag på propositionens förslag i motsvarande del som sin
mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Arbetsmarknadsavgiftens användning (mom. 2)

1990/91:AU12

Under förutsättning av bifall till reservation 19 i betänkande 1990/91:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet har" och slutar med "4 kap. 8 §" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i sitt betänkande AU11 i sak behandlat vissa ändringar i användningen av arbetsmarknadsavgiften. Motsvarande förslag till ny lydelse i 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter tas upp i detta sammanhang. Regeringens förslag till lydelse bör dock kompletteras. Enligt utskottets uppfattning bör 7 § få den lydelse som förordas i motion A267. (Utskottet har noterat att 7 § avses ehuru texten i yrkandet pekar på annan paragraf.)

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadsavgiftens användning*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 6 i motsvarande del antar 4 kap. 7 § i det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter i följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

4 kap.

7 §

Arbetsmarknadsavgifter förs till staten för finansiering av

1. arbetslöshetsersättning enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. bidrag till permitteringslönersättning,

3. kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

4. utbildningsbidrag till sådan deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering enligt förordningen (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i 6 § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

4. utbildningsbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering enligt förordningen (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Inte heller" och slutar med "att invända" bort ha följande lydelse:

Lagförslagets återstående delar godtas med den ändring av ingressen som föranleds av att 8 § kvarstår oförändrad.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande lagförslaget i återstående delar

att riksdagen antar det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter i övrigt med den ändring av lagförslagets ingress som föranleds av vad utskottet föreslagit i föregående moment,

4. Anslag till arbetarskyddsverket (mom. 5)

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet gör" och på s. 10 slutar med "samt A220 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motion A206 (v) att en central kunskapsuppbyggnad avseende arbetsskador och dåliga arbetsmiljöer måste ske i syfte att stärka arbetsmiljöarbetet. ISA-systemet inom arbetarskyddsverket finns redan men behöver utvecklas ytterligare för uppbyggnaden av en samordnad arbetsskadestatistik. Det måste göras möjligt att enkelt följa vilka arbetsplatser och yrken som har en förhöjd sjukfrånvaro eller skadefrekvens.

För att utveckla ISA-systemet, anskaffa ADB-utrustning, utveckla det administrativa systemet och inrätta ytterligare tjänster tillstyrker utskottet förslaget i motion A206 att det till arbetarskyddsstyrelsen anslås 3 milj. kr. utöver regeringens förslag. Motion A220 har en annan inriktning och avstyrks av utskottet. Regeringens förslag om överföring från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel godtas.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande anslag till arbetarskyddsverket

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A206 yrkande 2, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1990/91:A220 till *Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 365 443 000 kr.,

5. Anslag till arbetsmiljöinstitutet (mom. 7)

1990/91:AU12

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "således utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motion A265 (m) att det — i samband med att arbetsmiljöfonden nu kommer att få ett övergripande ansvar för att följa forskningen på arbetsmiljöområdet — också är naturligt att fonden övertar hela ansvaret för arbetsmiljöinstitutet. För att på sikt få bättre förutsättningar för en kvalitativt god arbetsmiljöforskning bör såväl forskarna på arbetsmiljöinstitutet som på universitetet tilldelas medel från fonden. Något budgetanslag är därmed inte aktuellt för det kommande budgetåret. Motionerna A265 (m) och A267 (m) tillstyrks därför i berörda delar. Andra motionsförslag under denna punkt bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *anslag till arbetsmiljöinstitutet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A265 yrkande 6 och 1990/91:A267 yrkande 7 samt med avslag på motion 1990/91:A206 yrkande 3 avslår propositionens förslag att till Arbetsmiljöinstitutet för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 94 192 000 kr.,

6. Anslag till arbetsmiljöinstitutet (mom. 7)

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "således utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vänsterpartiets förslag i motion A206 vad gäller 4 milj. kr. utöver regeringens förslag till arbetsmiljöinstitutet. Det föreslagna anslaget i årets budget räcker inte för att täcka behoven vad gäller vidareutbildning inom företagshälsovården av företagsläkare, skyddsingenjörer m.fl. Vidare har behovet av resurser till information ökat. Även för Hybrid-DNA-delegationens verksamhet samt för den kvalificerade skyddsombudsutbildningen krävs extra resurser. (Utskottet har noterat att yrkandet i motion A206 avser arbetsmiljöinstitutet även om texten pekar på arbetarskyddsstyrelsen.) Därmed tillstyrker utskottet motion A206 i denna del, medan andra yrkanden på denna punkt bör avslås av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *anslag till arbetsmiljöinstitutet*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A206 yrkande 3, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1990/91:A265 yrkande 6 och 1990/91:A267 yrkande 7 till *Arbetsmiljöinstitutet* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 98 192 000 kr.,

Under förutsättning av bifall till reservation 5

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Som ovan" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

I konsekvens med tidigare ställningstagande beträffande finansiering av arbetsmiljöinstitutet anser utskottet att arbetsmiljöinstitutets anskaffning av apparatur bör följa samma finansieringsordning. Motion A267 tillstyrks således i denna del.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *anskaffning av apparatur*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 8 avslår propositionens förslag att till Arbetsmiljöinstitutet: Anskaffning av vetenskaplig apparatur för budgetåret 1991/92 under titel huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag på 4 637 000 kr.,

8. Arbetsförmedlingens uppföljningsansvar för handikappade ungdomar (mom. 9)

Elver Jonsson (fp), Anna Horn af Rantzien (mp) och Kjell-Arne Welin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Vad först" och slutar med "föreliggande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med fp-motionärerna i att för de handikappade ungdomarna är insatserna vid övergången från skola till arbetsliv av avgörande betydelse för att dessa skall få ett fotfäste på arbetsmarknaden. Det gäller bl.a. vägledning inför yrkes- och studieval, möjligheten att pröva olika arbetssituationer, tillgång till hjälpmedel, personlig assistans och psykosocialt stöd. Vidare måste ungdomar med omfattande funktionshinder få bättre möjligheter att genom praktiskt sommararbete skaffa erfarenheter av arbetslivet.

Mot motgrund av de stora svårigheter unga handikappade möter när de söker sig ut på arbetsmarknaden bör samarbetet mellan arbetsförmedlingarna och skolans syo-funktionärer byggas ut och förmedlingarna ges ett ansvar att följa upp de handikappade ungdomar som har avslutat sina studier.

En faktor som försvårar handikappades inträde på arbetsmarknaden och påverkar omgivningens negativa attityder är den höga frånvaro som vissa handikappade har till följd av själva handikappet. Arbetsdelning kan vara ett sätt att lösa detta problem. Genom att två eller tre handikappade delar en heltidstjänst skulle frånvaron bli ett mindre kännbart problem från arbetsgivarsynpunkt. Regeringen bör uppdraga åt arbetsmarknadsverket att göra praktiska försök med en sådan konstruktion. Den bör underlättas av de smidigare regler för delpension som förra året fastställdes av riksdagen.

Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A242 i föreliggande delar bör regeringen underrättas om.

1990/91:AU12

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *arbetsförmedlingens uppföljningsansvar för handikappade ungdomar*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A242 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Samhällsekonomisk studie av en arbetsgaranti för handikappade (mom. 10)

Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp) och Kjell Ericsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "När det" och på s. 13 slutar med "och A263" bort ha följande lydelse:

Många människor med olika funktionshandikapp slås i dag ut från arbetsmarknaden. Trots stödåtgärder för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden är vissa handikappgrupper missgynnade. Övergången från skola till arbetsliv måste underlättas. Det är ofta inte fråga om några oöverstigliga hinder som måste övervinnas för att en handikappad skall kunna fungera i ett arbete, utan den största svårigheten är att komma in i arbetslivet.

Mot den bakgrunden bör förtidspension, som framhålls i motion A237, inte beviljas förrän försök till rehabilitering har genomförts och utvärderats. Så länge rehabiliteringsförsöken pågår skall alla unga handikappade liksom nyhandikappade kunna erbjudas alternativ försörjning till förtidspension på en nivå som inte understiger pensionen.

Utvecklingen inom datatekniken innebär stora möjligheter för handikappade att i allt större utsträckning delta i arbetslivet. Det är därför viktigt att datatekniken även fortsättningsvis används på ett för den handikappade utvecklande sätt i arbetslivet.

Det är en mänsklig tragedi när personer som vill arbeta inte får anställning. Men även från samhällsekonomiska utgångspunkter är det bäst att handikappade får arbete. I annat fall uppkommer stora kostnader inte bara på statsbudgeten utan även inom sjukförsäkrings- och pensionssystemen. Om alla handikappade som vill ha arbete också får arbete antingen på den öppna marknaden eller inom den skyddade sektorn kan göras stora samhällsekonomiska vinster. Av det skälet men framför allt av hänsyn till de enskilda människor det här gäller bör en samhällsekonomisk studie med den i motion A263 begärda inriktningen snarast komma till stånd. Såsom förordas i motionen bör studien genomföras under parlamentarisk medverkan för att underlätta de offensiva åtgärder som studien ger anledning till.

Det anförda innebär att de aktuella yrkandena i motionerna A237 och A263 tillstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU12

10. beträffande *samhällsekonomisk studie av en arbetsgaranti för handikappade*

att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A237 och 1990/91:A263 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

10. Handikappanpassning på arbetsplatserna (mom. 11)

Anna Horn af Rantzen (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Såsom utskottet" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Många handikappade kan med relativt enkla medel leva i de flesta miljöer och klara många situationer själva. Med modern teknik kan även svårt handikappade beredas ett intressant och meningsfullt arbete. För att genomföra detta måste arbetsplatserna så långt möjligt erhålla en individuell handikappanpassning med kontinuerligt tillvaratagande av nya rön inom tekniken.

I handikappanpassningen förutsätts ingå — förutom lokalanpassningar och tekniska hjälpmedel — även lämpligt utformade arbetstider och pausmöjligheter, tolkhjälp för hörselskadade, möjlighet för synskadade att ha ledarhund även på arbetsplatsen etc. Målsättningen för anpassningsarbetet skall vara att till de handikappades förfogande ställa verktyg som ger dem inflytande över sin egen situation och minskar deras beroende av andra.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion A222.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *handikappanpassning på arbetsplatserna*
att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A222 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

11. Åtgärder för dyslektiker i arbetslivet (mom. 12)

Anna Horn af Rantzen (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Stigande kompetenskrav" och slutar med "motion A239" bort ha följande lydelse:

Många dyslektiker får stora problem i arbetslivet på grund av datoriseringen i företagen. Datorn kan dock om den används på rätt sätt vara till stor hjälp för personer med läs- och skrivsvårigheter. För att hindra att personer som lider av detta handikapp slås ut ur arbetslivet behöver vidtas särskilda åtgärder. Det bör uppdras åt regeringen att överväga sådana åtgärder av arbetsrättsligt och arbetsmarknadspolitiskt slag och för riksdagen redovisa resultatet av dessa överväganden.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU12

12. beträffande *åtgärder för dyslektiker i arbetslivet*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A239 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

12. Tillkännagivande om kulturinstitutionernas och de allmännyttiga organisationernas problem (mom. 19)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp), Kjell-Arne Welin (fp) och Kjell Ericsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Med de" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Med de — — — = utskottet — — — och inriktning.

Problemen för kulturinstitutionerna har särskilt framhållits av kulturutskottet. Med anledning härav vill utskottet för sin del framhålla att om oönskade effekter uppstår inom dessa institutioner på grund av införandet av flexibla lönebidrag får förutsättas att regeringen vidtar erforderliga åtgärder med hänsyn till den fortsatta verksamheten. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet med anledning av de föreliggande motionerna här har anfört.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *tillkännagivande om kulturinstitutionernas och de allmännyttiga organisationernas problem*

att riksdagen med anledning av motionerna 1990/91:A217, 1990/91:A229, 1990/91:A243 och 1990/91:A254 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om kulturinstitutionernas fortsatta verksamhet med hänsyn till lönebidragsreformen,

13. Bidrag till kommuner och landsting på grund av lönebidragsreformen (mom. 20)

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Förslaget i" och slutar med "Yrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Vid sidan av det statliga bidraget om 90 % får handikapporganisationerna ofta ett kompletterande bidrag till lönekostnaderna för handikappade anställda från kommuner och landsting. Såsom påpekas i motion A244 av Anita Stenberg m.fl. (mp) medför den nya principen om flexibla bidragsnivåer att handikapporganisationerna liksom andra ideella organisationer får räkna med lägre statliga bidrag, vilket i sin tur innebär ett ökat behov av kommunala bidrag om organisationerna skall kunna fortsätta sina värdefulla sociala insatser för egna medlemmar och andra handikappade. Med hänsyn till kommunernas och

landstingens ansträngda ekonomi bör staten kompensera dessa huvudmän för det ökade engagemang i handikapporganisationernas verksamhet som blir följden av omläggningen av lönebidragssystemet.

Utskottet tillstyrker således motion A244.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *bidrag till kommuner och landsting på grund av lönebidragsreformen*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Reglerna för bidrag till förtidspensionerade (mom. 23)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Lönebidraget för" och slutar med "förevarande delarna" bort ha följande lydelse:

Med införandet av flexibla lönebidrag behövs inte något särskilt lönebidrag för förtidspensionerade. Även regeringen anser att detta särskilda bidrag skall vara flexibelt. Bidragsformen bör således avskaffas.

Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A267 i denna del bör regeringen underrättas om. Som en konsekvens av utskottets ställningstagande avstyrks yrkandet i fp-motionen A242 om ett riksdagsuttalande beträffande tillämpningen av den nu behandlade bidragsformen.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *reglerna för bidrag till förtidspensionerade*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 9 i motsvarande del och med avslag på motion 1990/91:A242 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Finansieringen av lönebidraget till förtidspensionerade (mom. 24)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "I motsats" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med moderaterna att kostnaderna för förtidspensioneringen bör belasta socialförsäkringssektorn. När en förtidspensionerad kan placeras i arbete, bör detta nämligen leda till en utgiftsminskning för socialförsäkringssektorn, eftersom pensionen under perioden av förvärvsarbete kommer att förklaras vilande. Riksdagen bör uppdra åt regeringen att skyndsamt förelägga riksdagen förslag om de åtgärder som behöver vidtas för att realisera den nu förordade finansieringsformen.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU12

24. beträffande *finansieringen av lönebidraget till förtidspensionerade*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (mom. 25)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Vid tidigare" och slutar med "utan erinran" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ansvaret för social rehabilitering av personer med missbruksproblem primärt måste vara en kommunal uppgift. Kommunerna bör med hänsyn härtill bära en större andel av kostnaderna för verksamheten med skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare än vad som för närvarande är fallet. Statsbidraget bör med den utgångspunkten kunna sänkas från högst 75 % av lönekostnaderna till högst 50 % i enlighet med förslaget i motion A267 (m).

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17. Strukturstödet för byggarbetsmarknaden (mom. 26)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "I propositionen" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utslagningen från byggnadsbranschen är i hög grad beroende på dess särskilda arbets- och avtalsförhållanden. Det borde vara möjligt för branschen att själv ta ett större ansvar för de byggnadsarbetare som ådrar sig skador eller som på grund av ålder inte orkar med ett hårt tempo. Utslagningen från branschen förstärks av den oförutsebara ryckighet som under decennier har präglat statsmakternas byggpolitik.

Konsistenta spelregler för byggbranschen och det flexibla lönebidraget skulle göra det möjligt för många av de aktuella byggnadsarbetarna att i ökande utsträckning direkt få arbete på arbetsmarknaden utan att gå omvägen över Galaxen. Någon särskild organisation eller stödform för sysselsättning och rehabilitering av byggnadsarbetare är inte erforderlig.

En utvärdering av verksamheten vid Galaxen förestår enligt vad som anges i propositionen. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att vad utskottet ovan anför med anslutning till motion A266 (m) delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *strukturestödet för byggarbetsmarknaden*
att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkande 15
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1990/91:AU12

18. Anslag till särskilda åtgärder för arbetshandikappade (mom. 27)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 15, 16, 17

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Anslagsminskningen enligt" och slutar med "har föreslagit" bort ha följande lydelse:

Vid bifall till utskottets förslag i det föregående beträffande lönebidraget för förtidspensionerade, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare och strukturestöd för byggarbetsmarknaden kan medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår i enlighet med förslaget i motion A267 (m) beräknas bli 473 milj.kr. lägre än med regeringens förslag. Anslagsuppräkningsen i c-motionerna A263 och A499 avstyrks. Anslaget bör i enlighet med det nu sagda uppföras med 4 943 489 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *anslag till särskilda åtgärder för arbetshandikappade*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 9 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1990/91:A263 yrkande 4 och 1990/91:A499 yrkande 5 till *Särskilda åtgärder för arbetshandikappade* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 4 943 489 000 kr.,

19. Anslag till särskilda åtgärder för arbetshandikappade (mom. 27)

Kersti Johansson och Kjell Ericsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Anslagsminskningen enligt" och slutar med "har föreslagit" bort ha följande lydelse:

De handikappades ökade svårigheter på arbetsmarknaden till följd av det förändrade arbetsmarknadsläget motiverar att anslaget, såsom förordas i c-motionerna A263 och A499, förstärks med 100 milj.kr. utöver den anslagsökning regeringens förslag innefattar. Anslagsminskningen enligt m-motionen A267 avstyrks med hänvisning till utskottets ställningstaganden i det föregående till moderaternas förslag beträffande lönebidraget för förtidspensionerade m.m. I enlighet med vad nu sagts bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 5 516 489 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU12

27. beträffande *anslag till särskilda åtgärder för arbetshandikappade*

att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A263 yrkande 4 och 1990/91:A499 yrkande 5, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1990/91:A267 yrkande 9 i motsvarande del till *Särskilda åtgärder för arbetshandikappade* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 516 489 000 kr.,

20. Inbyggda verkstäder (mom. 29)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m) och Kjell-Arne Welin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Utskottet ser" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motion A242 (fp) betona angelägenheten av att utveckla verksamhetsformen inbyggda verkstäder. Bl.a. bör tiden vara mogen att slopa regeln att antalet arbetshandikappade måste uppgå till minst fem personer på varje arbetsplats. Om denna regel slopas kan även mindre företag ta emot Samhallanställda. Ofta är de mindre företagen särskilt lämpade för sådana uppgifter. De sociala målen för arbetet bör kunna uppnås genom att den befintliga arbetsledningen kompletteras av Samhalls kurativa insatser. Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion A242 i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *inbyggda verkstäder*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A242 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

21. Sysselsättningsvolymen vid Samhall (mom. 31)

Elver Jonsson (fp), Kersti Johansson (c), Kjell-Arne Welin (fp) och Kjell Ericsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen under det senaste året har visat att det finns ett stort behov av arbetstillfällen inom företagsgruppen Samhall. De ökande behoven beror bl.a. på den inledda lågkonjunkturen, den minskade sjukfrånvaron inom Samhall samt ett färre antal avgångar till arbeten hos andra arbetsgivare. Samhall har i samråd med arbetsmarknadsverket föreslagit att fler arbetshandikappade bör beredas arbete inom Samhall under budgetåret 1991/92. Enligt utskottets uppfattning bör verksamheten mot bakgrund av de påtagliga behoven byggas ut. Därmed tillstyrks motionerna A242 (fp) och A264 (c) i berörda delar.

31. beträffande *sysselsättningsvolymen vid Samhall*

att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A242 yrkande 5 i motsvarande del och 1990/91:A264 yrkande 1 samt med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Medelsanvisning till Samhall (mom. 35)

Under förutsättning av bifall till reservation 21

Elver Jonsson och Kjell-Arne Welin (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Som framgått av det föregående bör Samhall ges ökade resurser för att fler arbetshandikappade skall kunna beredas arbete där. För budgetåret 1991/92 bör anslaget räknas upp med 50 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motionerna A240 (fp) och A242 (fp) tillstyrks i berörda delar. Anslagsberäkningarna i övriga föreliggande motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *medelsanvisning till Samhall*

att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A240 yrkande 3 och 1990/91:A242 yrkande 5 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1990/91:A264 yrkande 2 och 1990/91:A499 yrkande 4 till *Bidrag till Stiftelsen Samhall* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 4 607 000 000 kr.,

23. Medelsanvisning till Samhall (mom. 35)

Under förutsättning av bifall till reservation 21

Kersti Johansson och Kjell Ericsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående uttalat sig för en utökning av Samhalls verksamhet. För att Samhall under budgetåret 1991/92 skall ges möjlighet att fullt ut utnyttja sin kommersiella och organisatoriska förmåga att bereda arbetshandikappade arbete bör Samhalls anslag räknas upp med 100 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motionerna A264 (c) och A499 (c) tillstyrks därför i motsvarande delar. Anslagsberäkningen i övriga föreliggande motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *medelsanvisning till Samhall*

att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A264 yrkande 2

och 1990/91:A499 yrkande 4 samt med anledning av propositionen i motsvarande del och motionerna 1990/91:A240 yrkande 3 och 1990/91:A242 yrkande 5 i motsvarande del till *Bidrag till Stiftelsen Samhall* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 4 657 000 000 kr.,

1990/91:AU12

Särskilt yttrande

Samhällsekonomisk studie av en arbetsgaranti för handikappade (mom. 10)

Elver Jonsson och Kjell-Arne Welin (båda fp) anför:

Vad vi anfört i reservation 8 om arbetsförmedlingens uppföljningsansvar för handikappade ungdomar bör enligt vår mening på ett verkligt sätt kunna lösa den även i motion A237 (c) aktualiserade frågan om unga handikappades övergång från skola till arbetsliv. Med hänvisning härtill avstår vi från att reservera oss mot utskottets skrivning under denna punkt.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 7 och 8 §§ lagen (1981:691) om socialavgifter¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

7 §

Arbetsmarknadsavgifter förs till staten för finansiering av

1. arbetslöshetsersättning enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. bidrag till permitteringslöneersättning .

Arbetsmarknadsavgifter förs till staten för finansiering av

1. arbetslöshetsersättning enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. bidrag till permitteringslöneersättning ,

3. *kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,*

4. *utbildningsbidrag till sådan deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering enligt förordningen (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i 6 § lagen om arbetslöshetsförsäkring.*

8 §

Av influtna arbetarskyddsavgifter enligt 2 kap. 1 § förs 8,7 procent till staten som bidrag till kostnader för arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet och 54,3 procent till ett särskilt konto hos riksgäldskontoret, som disponeras enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Av influtna arbetarskyddsavgifter enligt 2 kap. 1 § förs 9,7 procent till staten som bidrag till kostnader för arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet och 53,3 procent till ett särskilt konto hos riksgäldskontoret, som disponeras enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Återstoden av influtna arbetarskyddsavgifter enligt 2 kap. 1 § förs till en fond, benämnd *arbetsmiljöfonden*, vars tillgångar skall utgöra bidrag till

1. kostnader i övrigt för forskning och utveckling samt utbildning och information beträffande arbetarskydd,

2. kostnader för forskning och utveckling samt utbildning och information beträffande medbestämmande i arbetslivet och arbetslivsfrågor i övrigt,

3. kostnader för skyddsarbete som utförs av skyddsombud som har utsetts enligt 6 kap. 2 § tredje stycket arbetsmiljölagen (1977:1160),

¹ Lagen omtryckt 1989:633.

4. kostnader för utbildning av styrelserepresentanter för de anställda,
5. kostnader för arbetstagarorganisationernas forskningsinitierande verksamhet.

Influtna arbetarskyddsavgifter enligt 3 kap. 1 § förs i sin helhet till det särskilda konto som anges i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

1990/91:AU12

Bilaga 1

Lönebidrag

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har den 19 februari 1991 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över följande motioner om lönebidrag inom kulturinstitutionerna, nämligen motionerna 1990/91:A213, A217, A229, A238, A243, A244, A245, A249, A254, A258, A261, A262, A263 i vad avser yrkande 3 och A273.

Till kulturutskottet har inkommit en skrivelse från Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet, vilken överlämnats till arbetsmarknadsutskottet.

Vissa bakgrundsuppgifter

Gällande bestämmelser, m.m.

De grundläggande bestämmelserna om lönebidrag finns i förordningen (1984:519) om introduktions- och lönebidrag.

Bidrag lämnas till arbetsgivare för att stimulera denne att bereda anställning åt sådana arbetshandikappade för vilka andra åtgärder inte lämpligen kan vidtas för att underlätta en arbetsplacering. Under budgetåret 1988/89 uppgick antalet personer i anställning med lönebidrag till ca 47 000. Därutöver hade uppemot 10 000 personer anställningar för vilka utgick introduktionsbidrag eller särskilt lönebidrag.

Till statliga myndigheter och försäkringskassor samt till allmännyttiga organisationer utgår utan tidsbegränsning lönebidrag med 100 % resp. 90 % av lönekostnaden. Regeringen kan föreskriva att lönebidrag med 100 % av lönekostnaden skall utgå även till andra arbetsgivare än de nämnda. Hitintills har årligen särskilda antalsramar fastställts för bidrag till arbetsgivare, som angetts i det föregående. För innevarande budgetår är ramen 5 792 platser för vilka lönebidrag lämnas med hela lönekostnaden. Motsvarande siffra för lönebidrag med 90 % av lönen är 15 100. För andra arbetsgivare utgår 50 % av lönekostnaden i två år och 25 % av samma kostnad i ytterligare två år. Viss möjlighet att förlänga bidragstiden finns. Under sådan tid utgår likaledes bidrag med 25 % av lönekostnaden.

I budgetpropositionen (bil. 12 s. 117 f.) föreslås — mot bakgrund av en gjord utvärdering av lönebidraget och av försök med flexibla lönebidrag vid vissa länsarbetsnämnder som redovisats av AMS (se avsnitt nedan) — att flexibla lönebidrag införs generellt fr.o.m. nästa budgetår. Förslaget innebär bl.a. följande. De nuvarande bestämmelserna om vilka bidragsnivåer som skall tillämpas för skilda kategorier arbetsgivare upphävs. I stället skall bidragsnivån fastställas med hänsyn till den sökandes behov och förutsättningar beträffande arbetsförmåga och graden av funktionsnedsättning. Bidragets storlek skall således inte bestämmas av arbetsgivarens möjligheter att svara för lönekostnader utan av den arbetshandikappades förutsättningar. Lönebidrag skall kunna lämnas upp till 100 % av lönekostnaden för den arbetshandikappade.

I budgetpropositionen anför arbetsmarknadsministern bl.a. följande.

Ett system med flexibla lönebidrag måste medföra att arbetsgivare, som idag får höga lönesubventioner på sikt får räkna med genomsnittligt lägre bidrag. Ibland förs fram en oro för att ett flexibelt lönebidrag skulle medföra att de, som nu är anställda hos myndigheter och organisationer med en hög subventionsnivå, riskerar att förlora sina arbeten, därför att arbetsgivarna inte kan betala en större del av lönekostnaden än de gör idag. För egen del utgår jag från att arbetsförmedlingarna kommer att agera på ett sådant sätt att enskilda människor inte skall behöva råka illa ut. Förmedlingarna har alla förutsättningar att bedöma de arbetsmarknadsmässiga konsekvenserna för de berörda anställda, när de tar upp överläggningar om flexibla lönebidrag.

De nuvarande volymbegränsningarna som gäller för lönebidrag på högre nivåer föreslås upphävd som en följd av att förslagsanslaget till lönebidrag förändras till ett reservationsanslag. Med ett flexibelt lönesystem kommer volymerna i stället att bestämmas av medelstilldelningen och av arbetsförmedlingens och arbetsmarknadsinstitutets förmåga att förhandla om bidragsnivån.

Här bör slutligen nämnas att arbetsmarknadsministern anför att beslut om lönebidrag bör avse en begränsad tid, högst fyra år, och regelbundet omprövas. Hon anger att AMS uttalat att man har för avsikt att ompröva bidraget efter ett år och vid förlängning av bidragsperioden minst vartannat år.

Tidigare riksdagsuttalanden

Frågan om införande av flexibla lönebidrag har varit aktuell under flera år och arbetsmarknadsutskottet har vid en rad tillfällen uppmärksammat de problem som kan uppstå för främst kultursektorn vid införandet av sådana bidrag. Även i budgetpropositionen har sådana problem uppmärksamrats då lönebidragsfrågor behandlats. Eftersom detta yttrande riktar sig till arbetsmarknadsutskottet, kan kulturutskottet i detta sammanhang begränsa sig till att erinra om riksdagsbehandlingen förra året (beträffande tidigare budgetbehandling, se främst bet. 1986/87:AU11, bet. 1987/88:AU11 och bet. 1988/89:AU12).

I budgetpropositionen 1990 (prop. 1989/90:100, bil. 12 s. 104) avvisades förslag av AMS om att redan för innevarande budgetår införa flexibla lönebidrag. Därvid hänvisades till att regeringen i sina direktiv till AMS inför styrelsens arbete med anslagsframställningen inför treårsbudgetperioden 1991/92—1993/94 begärt en prövning och bedömning av vilka effekter en generell tillämpning av flexibla lönebidrag skulle få. I direktiven uppmärksammades också bl.a. det förhållandet att vissa myndigheter främst sysselsätter ett jämförelsesvis stort antal personer med lönebidrag. AMS skulle, i samarbete med statskontoret, belysa konsekvenserna för de mest berörda verksamheterna av en omläggning till flexibla lönebidrag. Arbetsmarknadsministern ansåg att ett system med flexibla lönebidrag borde övervägas i samband med att AMS övergår till treåriga budgetperioder, dvs. fr.o.m. budgetåret 1991/92. Vidare anförde hon följande (s. 105).

Ett förslag om förändringar kan då grundas på erfarenheterna av den pågående försöksverksamheten. Också AMS framställning med de särskilda redovisningar, som regeringen har begärt, kan bli ett viktigt underlag vid utformningen av ett förslag om flexibla lönebidrag.

Ett ytterligare skäl att avvakta med förslaget är, att förändringar av det nuvarande lönebidragssystemet får effekter för ett stort antal myndigheter, institutioner och ideella organisationer. Det finns skäl att anta att antalet platser med kontinuerligt högt bidrag hos dessa arbetsgivare i många fall kommer att minska i ett längre tidsperspektiv. Det är enligt min mening önskvärt att de ges rådrum och möjlighet att anpassa sin planering till ändrade förutsättningar.

I sitt av riksdagen godkända betänkande 1989/90:AU12 (s. 17) anförde arbetsmarknadsutskottet — efter att i ett tidigare avsnitt ha redovisat innehållet i de motioner som anges i texten — följande.

Som redan nämnts tar några motioner upp frågan om *effekterna av flexibla lönebidrag för kultursektorn och allmännyttiga organisationer*. Yrkandena i dessa motioner och de synpunkter som ligger bakom dem har refererats i det föregående.

Ett system med flexibla lönebidrag kommer som redan konstaterats att påverka situationen för arbetsgivare som i dag får bidrag motsvarande hela eller nästan hela lönekostnaden för de handikappade. För dessa arbetsgivare kommer det nya systemet att innebära att de i fortsättningen får räkna med lägre lönesubventioner. Om det nya bidragssystemet inte medger en sådan utveckling kommer ju de flexibla lönebidragen att i verklig mening endast omfatta privata arbetsgivare samt kommuner och landsting, medan staten och de allmännyttiga organisationerna som hittills tilldelas lönesubventioner på maximal nivå utan avseende på skiftande svårighetsgrad i de anställdas arbets hinder.

Man kan dock inte bortse från att en omläggning av denna innebörd kommer att vålla svårigheter för de statliga och allmännyttiga arbetsgivarna, som i dag tillsammans sysselsätter merparten av de lönebidragsanställda. Därför är det tillfredsställande att AMS i samråd med statskontoret även skall belysa konsekvenserna av bidragsomläggningen för de mest berörda verksamheterna. Med hänvisning till det uppdraget och till ställningstagandet ovan beträffande tidpunkten för övergången till ett nytt system anser utskottet att det inte är behövligt att nu ta ställning till konsekvenserna i de i motionerna angivna hänseendena. Utskottet förutsätter att frågeställningarna kommer att få övervägas

närmare i samband med att riksdagen tar ställning till det av regeringen förutskickade förslaget till ett nytt bidragssystem. Med hänsyn härtill anser utskottet att riksdagen inte behöver vidta någon åtgärd med anledning av yrkandena i de i sammanhanget aktuella motionerna A221 (vpk), A245 (fp), A246 (s), A268 (s) och A272 (fp).

När det gäller yrkandet i motion A267 (m) om *överföring av lönebidragsmedel till kulturhuvudtiteln* anser utskottet liksom i följ, då ett liknande yrkande behandlades av utskottet, att resursknapphet inom den angivna samhällssektorn inte bör tas till intäkt för att minska insatserna för arbetshandikappade. Motionen avstyrks.

1990/91:AU12
Bilaga 2

AMS rapport inför treårsbudgeten

I AMS rapport inför treårsbudgeten 1991/92—1993/94 (En starkare arbetsförmedling. Resultat och ambitioner) införs om flexibelt lönebidrag för arbetshandikappade i ett underavsnitt till huvudavsnittet Framtidsanalys bl.a. följande (s. 127).

AMS anser det angeläget att även fortsättningsvis ta vara på de arbetstillfällen för arbetshandikappade som finns såväl vid statliga myndigheter som inom allmännyttiga organisationer. På den statliga sidan torde en övergång till flexibla lönebidrag främst innebära markanta ekonomiska förändringar för kultursektorn.

För att trygga anställningarna för de personer som redan vid införandet av ett flexibelt lönebidrag har lönebidragsanställning vid kulturinstitutioner eller vid allmännyttiga organisationer bör lönebidragsnivån för dessa enskilda personer inte ändras. Om institutionerna resp. organisationerna har intresse av att ändra bidragen för dessa personer ska naturligtvis detta kunna göras. Vid nyanställningar bör dock systemet med flexibelt lönebidrag tillämpas.

För de aktuella kulturinstitutionerna finns det dock skäl att överväga om dessa framöver inte skulle få sina reguljära anslag förstärkta för att bli kompenserade för bortfallet med de 100-procentiga lönebidragen. Därmed skulle även i en framtid arbetshandikappade kunna vara aktuella för lönebidragsanställningar — men med flexibla bidrag — vid dessa institutioner.

I princip alla allmännyttiga organisationer kan idag anställa personer med 90 procents lönebidrag. Bidragen är således en form av organisationsbidrag som kan utgå även till de organisationer som har en mycket god ekonomi. I de fall när arbetsförhållandena är särskilt lämpliga för en arbetshandikappad person vid en allmännyttig organisation med sämre ekonomiska förhållanden bör arbetsförmedlingen — efter ett införande av flexibla lönebidrag — kunna gå upp till nuvarande 90 procent i bidrag.

I rapporten finns vissa statistiska uppgifter om statliga myndigheter med många lönebidragsanställda (s. 100). Vissa av uppgifterna återges i följande avsnitt.

Vissa statistiska uppgifter

Av arbetsmarknadsstyrelsen i det föregående nämnda rapport inför treårsbudgeten framgår bl.a. följande.

Budgetåret 1988/89 uppgick det totala antalet personer i anställningar med lönebidrag (utom särskilt lönebidrag) till 46 929. Fördelningen

mellan arbetsgivare var följande: staten m.fl. 6 772; allmännyttiga organisationer 19 077; kommun/landsting 8 340; enskilda företag 12 615; annan eller okänd arbetsgivare 124.

I rapporten konstateras att den största andelen lönebidragsanställda inom den statliga sektorn finns inom kulturområdet. Detta framgår av följande lista över de tio myndigheter som har flest lönebidragsanställningar i förhållande till det totala antalet anställda (procenttalen anger hur många procent av de anställda för vilka lönebidrag utgår).

1. Landsarkiven	47 %
2. Arkitekturmuseet	33 %
3. Naturhistoriska riksmuseet	30 %
4. Statens musiksamlingar	27 %
5. Sjöhistoriska museet	23 %
6. Riksarkivet	21 %
7. Försvarshistoriska museerna	17 %
8. Handelsflottans kultur- och fritidsråd	17 %
9. Nordiska Afrikainstitutet	15 %
10. Kungliga biblioteket	15 %

Bl.a. följande institutioner jämföras enligt beslut av regeringen med statliga myndigheter i lönebidragshänseende (bidrag med 100 %), nämligen Nordiska museet 29 %, Tekniska museet 40 %, Riksställningar 3 %, Ajtte 19 % och Föremålsvården i Kiruna 38 %.

Då det gäller statliga lönebidrag har kulturutskottet tillgänglig statistik avseende statliga lönebidrag den 1 mars 1989 för personer anställda hos centrala myndigheter och en rad andra myndigheter. Enligt vad utskottet inhämtat har kulturinstitutionerna tagits med i största möjliga utsträckning. Statistiken omfattar myndigheter med totalt 184 402 anställda. Av dessa var 4 264 lönebidragsanställda. Statistiken omfattar således grovt räknat två tredjedelar av de statligt lönebidragsanställda. Statistiken omfattar samtliga de myndigheter inom kultursektorn som enligt det ovan sagda har högst andel lönebidragsanställda. Antalet lönebidragsanställda var följande, varvid det totala antalet anställda anges inom parentes: riksarkivet 33 (156), landsarkiven 132 (278), talboks- och punktskriftsbiblioteket 4 (82), statens konstmuseer 8 (238), naturhistoriska riksmuseet 69 (230), etnografiska museet 5 (55), sjöhistoriska museet 26 (114), statens musiksamlingar 20 (73), Arkitekturmuseet 6 (18), riksantikvarieämbetet och statens historiska museer 51 (576) och statens konstråd 1 (12). Det totala antalet lönebidragsanställda vid dessa myndigheter var således 355, vilket motsvarar 16,7 % av det totala antalet anställda (1 832). Här bör också nämnas motsvarande siffror för de försvarshistoriska museerna, nämligen 14 (81) och kungl. biblioteket, nämligen 41 (281).

Av statistik som utskottet inhämtat från statens kulturråd framgår att vid läns museerna utgjorde år 1989 antalet årsverken med lönebidrag 387,56 av totalt 1 370 årsverken eller således 28,3 %.

I fråga om ett antal av folkrörelsearkiven har utskottet inhämtat uppgifter rörande lönebidragsanställda år 1989 eller 1990. Dessa arkiv har regelmässigt mycket få anställda och i många fall med en hög andel lönebidragsanställda. Som exempel på relationen mellan antalet lönebidragsanställda och det totala antalet anställda (anges inom parentes) på sådana arkiv kan nämnas siffrorna följande arkiv, nämligen Västerbotten 8 (12), Jönköping 1,5 (3,5), Kronoberg 1 (2), Uppsala 1 (5), Gävleborg 2 (5).

1990/91:AU12
Bilaga 2

Utskottet

Innehållet i merparten av motionerna kan i stark sammanfattning beskrivas på följande sätt. Den i propositionen föreslagna förändringen av reglerna för lönebidragen bygger på en riktig princip. För de statliga kulturinstitutionerna och för många allmännyttiga organisationer — läns museerna och andra institutioner inom kultursektorn samt folkrörelseorganisationer — bör emellertid en övergång till flexibla lönebidrag inte göras förrän en utvärdering av effekterna för institutionerna och organisationerna gjorts. Arbetsmarknadsutskottet utgick förra året från att en sådan konsekvensanalys skulle göras men det har ännu inte redovisats någon analys.

Vissa av motionskraven har en sådan utformning att det direkt eller indirekt förutsätts att den föreslagna reformen skall anstå i vart fall på de här aktuella sektorerna tills förslag också kan läggas fram om kompensation till institutionerna och organisationerna för de ökade kostnader som uppstår för dem som en följd av reformen.

Beträffande de smärre avvikelser i motionernas innehåll som finns hänvisar utskottet till motionerna.

Det ankommer inte på kulturutskottet att uttala sig i frågan om huruvida det bör införas flexibla lönebidrag. Vad utskottet bör uttala sig om är i första hand konsekvenserna av ett genomförande av regeringsförslaget för institutioner och organisationer inom utskottets beredningsområde. Vidare bör utskottet i fråga om sitt beredningsområde kunna uttala sig om lämplig tidpunkt för ett genomförande av reformen liksom om behovet av övergångsbestämmelser.

Som framgår av motionerna, av de statistiska uppgifter som redovisats i ett föregående avsnitt och inte minst av vad arbetsmarknadsutskottet tidigare anfört är många kulturinstitutioner, statliga och icke-statliga, för sin verksamhet starkt beroende av den arbetsinsats som görs av lönebidragsanställda. Detta gäller naturligtvis i särskilt hög grad institutioner med — i förhållande till antalet övriga anställda — många lönebidragsanställda, nämligen bl.a. landsarkiven och ett stort antal museer, bland dem läns museerna, naturhistoriska riksmuseet, Nordiska museet med verksamheten vid Julita gård och Kulturarvet i Falun

samt Arkitekturmuseet och Tekniska museet. Även folkrörelsearkiven är mycket beroende av de resurser som tillförs arkiven genom de lönebidragsanställdas insatser.

1990/91:AU12
Bilaga 2

En övergång till flexibla lönebidrag kommer generellt sett att innebära en lägre bidragsnivå för kulturinstitutionerna, och vid vakanser kommer i många fall nuvarande lönebidragsplatser inte att kunna tillsättas inom ramen för institutionernas nuvarande resurser. AMS har gett ett klart uttryck åt uppfattningen att myndigheten är medveten om att det inte kommer att finnas utrymme för kulturinstitutioner, som i dag har rätt till 100-procentiga bidrag, att i fortsättningen anställa personer med lönebidrag om institutionerna inte får sina reguljära anslag förstärkta. Kulturutskottet måste därför — i ett läge då de ekonomiska påfrestningarna på kultursektorn är mycket stora — konstatera att det finns stor risk för att följden av en övergång till flexibla lönebidrag kan bli dels att kulturinstitutioner måste begränsa sin verksamhet, dels att personer som är arbetshandikappade men som har adekvat utbildning eller eljest är lämpade för visst arbete på en kulturinstitution inte kommer att kunna få denna anställning.

Om ytterligare resurser inte kan tillföras kulturinstitutionerna, blir, som kulturutskottet ser det, följden av en övergång till flexibla lönebidrag att den samverkan mellan kultursektorn och arbetsmarknadssektorn, som till ömsesidig båtnad ägt rum under en följd av år, i vart fall starkt begränsas. I realiteten har uppräknningen av de offentliga resurserna till kulturinstitutionerna kunnat begränsas som en följd av de insatser som gjorts av lönebidragsanställda. Utskottet kan nu konstatera att det finns skäl att förändra det nuvarande lönebidragssystemet. Utskottet medger att det varken är möjligt eller lämpligt att på längre sikt lösa kulturinstitutionernas resursbehov genom lönebidragsanställningar. Då det gäller olika samhälleliga insatser måste emellertid, som framgår av arbetsmarknadsutskottets tidigare ställningstagande i fråga om flexibla lönebidrag, det göras en helhetsbedömning med beaktande av att förändringar inom en sektor kan få negativa konsekvenser för en annan.

I den uppkomna situationen visade arbetsmarknadsutskottet förra året stor förståelse för de problem som skulle kunna uppstå för kulturinstitutionerna i samband med övergången till flexibla lönebidrag. Arbetsmarknadsutskottet konstaterade nämligen att det var tillfredsställande att AMS i samråd med statskontoret bl.a. skulle belysa konsekvenserna av en omläggning till flexibla lönebidrag för de mest berörda verksamheterna. Utskottets uttalande i sammanhanget innebar också att det borde ske närmare överväganden om effekterna för bl.a. kultursektorn av flexibla lönebidrag i samband med riksdagens ställningstagande till regeringsförslag på området, dvs. i det nu aktuella ärendet.

Kulturutskottet tvingas nu konstatera att det inte har framlagts någon redovisning som kan anses uppfylla ens lågt ställda krav på konsekvenserna av flexibla lönebidrag för kultursektorn, dvs. den sektor som oomtvistligt är mest berörd av omläggningen av bidragssystemet. Detta är inte acceptabelt. Riksdagen godtog arbetsmarknadsut-

skottets förslag i angivna del och såväl myndigheter som arbetsmarknadsutskott och kulturutskott hade därför befogad anledning utgå från att det inte skulle läggas fram förslag till flexibla lönebidrag som skulle avse även kultursektorn utan att en konsekvensanalys av angivet slag presenterats.

Kulturutskottet anser på grund av det anförda att beslut i frågan om flexibla lönebidrag på kultursektorn inte bör fattas förrän den förutskickade analysen föreligger. Utan en sådan analys är det inte möjligt för kulturutskottet — och inte heller för regeringen — att göra bedömningar av var de mest angelägna förstärkningsbehoven finns, eftersom det inte är möjligt att endast på grundval av statistiska uppgifter dra några säkra slutsatser om hur institutionerna drabbas av förändringen av lönebidragsreglerna. Det framstår också som självklart att en konsekvensanalys måste tas fram i sådan tid att regeringen har möjlighet att beakta den i budgetpropositionen eller kompletteringspropositionen för samma budgetår som ändringen i reglerna träder i kraft. Om så inte sker finns det risk för att resursförstärkningar inte sätts in där de bäst behövs.

Vid sin bedömning av frågan om tidpunkten för införande av flexibla lönebidrag på kultursektorn har utskottet beaktat att antalet personer med lönebidrag inom denna sektor utgör en mycket liten del av det totala antalet personer med lönebidrag. Utskottet hänvisar till de statistiska uppgifter som redovisats i det föregående.

I regeringens förslag om flexibla lönebidrag har inte angivits vad som i bidragshänseende skall gälla i fråga om personer för vilka det utgår lönebidrag vid den tidpunkt, den 1 juli i år, då de nya bestämmelserna är avsedda att träda i kraft. Enligt kulturutskottets mening är det — oavsett om arbetsmarknadsutskottet biträder vad utskottet anför i det föregående om uppskov med ikraftträdande av de nya reglerna — av stor vikt att det skapas övergångsregler som innebär att det inte sker någon förändring i fråga om lönebidragsnivån för personer som vid ikraftträdandet är anställda vid statliga kulturinstitutioner och kulturinstitutioner som enligt beslut av regeringen jämställs med statliga myndigheter samt länmuseer och andra kulturinstitutioner som har 90 % i statsbidrag i egenskap av allmännyttiga organisationer.

Utskottet vill tillägga att det även med en övergångslösning av det slag utskottet förordat, mycket snabbt kan uppstå problem för kulturinstitutioner, eftersom det även på dessa institutioner sker en relativt snabb avgång av lönebidragsanställda. För mycket små institutioner kan det naturligtvis slumpa sig så att problemen bli akuta så snart de nya reglerna trätt i kraft.

Kulturutskottet vill i fråga om andra allmännyttiga institutioner än kulturinstitutioner anföra följande.

Många allmännyttiga institutioner kommer, som bl.a. framgår av vissa av motionerna, att få stora svårigheter att behålla och nyanställa personer med lönebidrag om regeringens förslag genomförs. Institutionerna har ofta begränsade ekonomiska resurser och som AMS framhållit (s. 127 i den ovan angivna rapporten inför treårsbudgeten) är lönebidragen till allmännyttiga organisationer i dag en form av organi-

sationsbidrag. Mot denna bakgrund vill utskottet starkt understryka vad AMS också anför i angivna sammanhang, nämligen att i de fall arbetsförhållandena är särskilt lämpliga för en arbetshandikappad person vid en allmännyttig organisation med sämre ekonomiska förhållanden bör även efter införandet av flexibla lönebidrag sådant bidrag kunna gå upp till nuvarande 90 % av lönen. Utskottet anser också att det är starkt motiverat att generösa villkor skapas i fråga om lönebidrag till personer som vid ikraftträdandet av de nya reglerna är anställda med sådant bidrag. Skälen härför är i allt väsentligt desamma som för kulturinstitutionerna.

Stockholm den 5 mars 1991

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Åke Gustavsson (s), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Lars Ernestam (fp), Jan Hyttring (c), Anders Nilsson (s), Lars Ahlmark (m), Sylvia Pettersson (s), Erkki Tammenoksa (s), Leo Persson (s), Lars Ahlström (m), Margareta Fogelberg (fp), Stina Gustavsson (c), Alexander Chrisopoulos (v), Kaj Nilsson (mp) och Ingegerd Sahlström (s).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	2
Motionerna	4
Yttrande	8
Utskottet	8
Arbeterskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen	8
Arbetsmiljöinstitutet	10
Arbetsmiljöinstitutet: Anskaffning av vetenskaplig apparatur	11
Arbetshandikappade: Allmänna frågor	11
Yrkesinriktad rehabilitering	14
Yrkesinriktad rehabilitering: Utbildningsbidrag	14
Yrkesinriktad rehabilitering: Uppdragsverksamhet	15
Särskilda åtgärder för arbetshandikappade	15
Arbetshjälpmedel åt arbetshandikappade	16
Anställning med lönebidrag	16
Lönebidrag för förtidspensionerade	26
Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga ar- betsgivare	26
Strukturstöd för byggarbetsmarknaden	27
Medelsanvisningen	27
Bidrag till Stiftelsen Samhall	28
Verksamhetens allmänna inriktning	29
Verksamhetens omfattning och driftbidraget bud- getåret 1991/92	32
Medelsanvisningen	33
Hemställan	33
Reservationer	37
1. Arbeterskyddsavgiftens användning (m)	37
2. Arbetsmarknadsavgiftens användning (m)	38
3. Lagförslaget i återstående delar (m)	39
4. Anslag till arbetskyddsverket (v)	39
5. Anslag till arbetsmiljöinstitutet (m)	40
6. Anslag till arbetsmiljöinstitutet (v)	40
7. Anskaffning av apparatur (m)	41
8. Arbetsförmedlingens uppföljningsansvar för handikappade ungdomar (fp, mp)	41
9. Samhällsekonomisk studie av en arbetsgaranti för handikappade (c, mp)	42
10. Handikappanpassning på arbetsplatserna (mp)	43
11. Åtgärder för dyslektiker i arbetslivet (mp)	43
12. Tillkännagivande om kulturinstitutionernas och de allmännyttiga organisationernas problem (m, fp, c, mp)	44
13. Bidrag till kommuner och landsting på grund av lönebidragsreformen (mp)	44
14. Reglerna för bidrag till förtidspensionerade (m)	45

	1990/91:AU12
15. Finansieringen av lönebidraget till förtidspensionerade (m)	45
16. Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (m)	46
17. Strukturstödet för byggarbetsmarknaden (m)	46
18. Anslag till särskilda åtgärder för arbetshandikappade (m)	47
19. Anslag till särskilda åtgärder för arbetshandikappade (c)	47
20. Inbyggda verkstäder (m, fp)	48
21. Sysselsättningsvolymen vid Samhall (fp, c)	48
22. Medelsanvisning till Samhall (fp)	49
23. Medelsanvisning till Samhall (c)	49
Särskilt yttrande	
Samhällsekonomisk studie av en arbetsgaranti för handikappade (fp)	50
Bilaga 1 Propositionens lagförslag	51
Bilaga 2 Kulturutskottets yttrande 1990/91:KrU5y	53

